UNIVERZITA KARLOVA

Filozofická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2019 **Ester Boháčková**

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

Ústav Dálného východu

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Ester Boháčková

Horace Grant Underwood a jeho misijní činnost v kontextu působení protestantské misie v Koreji

Horace Grant Underwood and His Missionary Work in the Context of Protestant Missions in Korea

Vedoucí práce: Mgr. Marek Zemánek, M.A.

2019

Poděkování:

Ráda bych poděkovala panu Mgr. Markovi Zemánkovi, M.A. za to, že se ujal odborného vedení této práce, poděkování patří také paní doc. PhDr. Miriam Löwensteinové, Ph. D. za poskytnuté konzultace a cenné rady.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne ..... Podpis .....

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá osobností protestantského misionáře Horace Granta Underwooda a jeho misijní prácí v Koreji v letech 1885-1916. Popisuje jeho rodinné a akademické pozadí a okolnosti jeho příjezdu do Koreje. Dále se zabývá jeho misijní činností jako pastora, evangelisty a učitele. Další část práce se věnuje jeho publikační činnosti a jeho práce jako překladatele, editora a autora.

Klíčová slova: Korea, křesťanství, protestantská misie, H. G. Underwood

Abstract

This bachelor's thesis focuses on protestant missionary Horace Grant Underwood and his missionary work in Korea in 1885-1916. It describes his family and academic background and the circumstances of his arrival in Korea. It also deals with his missionary activities as a pastor, evangelist and teacher. Another part of the thesis is dedicated to his publication activities and his work as a translator, editor and author.

Key words: Korea, christianity, protestant mission, H. G. Underwood

Obsah

Úvod ... 8
1. Americká protestantská misie v Koreji ... 10
1. 1. Náboženská situace v Koreji ... 10
1. 2. Otevření země, příprava na vstup misionářů ... 11
1. 3. Americká protestantská misie ... 12
1. 4. Metody a cíle ... 13
2. H. G. Underwood před příchodem do Koreje ... 15
2. 1. Rodinné a akademické pozadí ... 15
2. 2. Rozhodnutí pro Koreu ... 17
2. 3. Před vstupem do země ... 18
3. Stručný přehled Underwoodovy misijní činnosti ... 20
3. 1. Medicína a sociální péče ... 20
3. 2. Duchovní práce, evangelizace ... 20
3. 3. Vzdělávací činnost ... 22
3. 4. Propagační cesty po Americe ... 23
3. 5. Aktivní členství v institucích ... 23
4. Stručný chronologicko-tematický přehled ... 25
5. Překladatelská činnost ... 27
5. 1. Překlad Bible ... 27
5. 2. The Korean Religious Tract Society ... 28
5. 3. Překlady chvalozpěvů ... 29
5. 4. Kontroverze ohledně termínu ... 29
6. Periodika ... 31
6. 1. Kŭrisŭdo sinmun ... 31
6. 2. Korea review ... 32
6. 3. Korea mission field ... 32
6. 4. Zahraniční periodika ... 33
7. Lingvistický odkaz ... 34
7.1. An Introduction To The Korean Spoken Language ... 34
7. 1. 1. Struktura a obsah ... 34
7. 1. 2. Význam ... 36
7. 2. A Concise Dictionary Of The Korean Language ... 36

7. 2. 1. Struktura a metodika 37
7. 2. 2. Význam 38
8. Religionistické dílo 39
8.1. Call Of Korea: Political, Social, Religious 39
8. 1. 1. Struktura a obsah 39
8. 1. 2. Cíle, prostředky a funkce 41
8. 2. The Religions Of Eastern Asia 42
8. 2. 1. Struktura a obsah 42
8. 2. 2. Význam 48
9. Význam a odkaz misijní činnosti H. G. Underwooda 50
Závěr 52
Seznam použité literatury 55

Úvod

Horace Grant Underwood (1859-1916) byl jednou z nejvýznamnějších postav americké protestantské misie v Koreji. V červenci roku 1884 byl Presbyteriánskou misijní radou jmenován jako první čistě duchovní misionář pro Koreu, kam dorazil v dubnu roku 1885. Zde se od samého začátku s velkým elánem a entusiasmem účastnil misijní práce jako kazatel, evangelista, překladatel, editor, autor a učitel. Významným způsobem se podílel na překladech Bible a řady další křesťanské literatury do korejštiny. Je také zakladatelem prvního korejského sboru, publikoval a editoval noviny v korejštině a je autorem prvního anglicko-korejského slovníku a korejsko-anglického slovníku. Podnikal evangelizační cesty po Koreji a položil tak základy mnoha presbyteriánských sborů. Inicioval vznik korejské pobočky organizace Y.M.C.A., byl prezidentem a předsedou řady institucí a organizací v oblastech vzdělávání, misie, církve a dalších. Založil vysokou školu v Sŏulu, ze které později vznikla jedna z nejprestižnějších univerzit v Koreji. Misijní práci v Koreji věnoval svůj život a za 31 let usilovné práce se výrazným způsobem zasloužil o šíření křesťanství v Koreji. Jeho odkaz je dodnes významný nejen pro Koreu, ale i pro koreanisty na celém světě.

Cílem této bakalářské práce je vytvořit celkový obraz Underwoodovy misijní činnosti v Koreji. Práce si neklade za cíl vytvořit životopisné dílo a vzhledem k širokému záběru Underwoodových aktivit a zájmů se ani se nesnaží podrobně popsat všechny aspekty jeho působení v Koreji. Záměrem této práce je především představit a popsat jeho misijní činnost a dílo takovým způsobem, aby jejím výsledkem byl ucelený přehled, který umožní vytvořit si jasnou představu o tom, kdo byl H. G. Underwood, čemu se věnoval a jaké povahy bylo jeho dílo.

První kapitola práce pro kontext představuje fakta a uvádí okolnosti, které předcházely Underwoodovu příchodu do Koreje. Nejprve se zabývá náboženskou a politickou situací země, před jejím otevřením v roce 1876. Dále stručně popisuje americké protestantské misijní organizace a její metody.

Druhá kapitola se věnuje samotnému H. G. Underwoodovi v období před začátkem jeho misijní práce. Nejprve se zabývá jeho rodinným a akademickým pozadím a dále popisuje jeho rozhodnutí stát se misionářem v Koreji a události, které předcházely jeho vstupu do země.

Ve třetí kapitole nalezneme přehled Underwoodových misijních aktivit. Jednotlivě se věnuje jeho činnosti v oblasti medicíny a sociální péče, oblasti duchovní a evangelizační, vzdělávací, propagační a také jeho působení v nejrůznějších institucích.

Čtvrtá kapitola obsahuje stručný chronologicko-tematický přehled Underwoodovy publikační činnosti.

Pátá kapitola se věnuje Underwoodově překladatelské činnosti. Konkrétně jeho práci na překladu Bible, překladům v rámci *Korean Religious Tract Society* a kontroverznímu překladu zpěvníku chvalozpěvů, který vyvolal debatu o vhodném termínu pro Boha v korejštině.

Šestá kapitola popisuje Underwoodovu aktivitu v oblasti periodického tisku.

Následují kapitoly věnující se jednotlivým dílům. Jejich cílem není odborný rozbor či posouzení díla z hlediska faktografické správnosti. Jedná se spíše o komplexní představení díla z hlediska jeho funkce, struktury, obsahu a významového přesahu.

Sedmá kapitola se zabývá Underwoodovým lingvistickým odkazem v podobě dvou učebních pomůcek *„An Introduction To The Korean Spoken Language“* a *„A Concise Dictionary Of The Korean Language“*.

Osmá kapitola se věnuje dvěma dílům religionistického charakteru „*Call of Korea: Political, Social, Religious“* a *„Religions of Eastern Asia“*.

Závěrečná kapitola si klade za cíl zhodnotit Underwoodův odkaz z hlediska jeho významu z pohledu Koreje, ale i ze hlediska světového.

Práce čerpá jak z primárních (Underwoodova výše zmiňovaná díla), tak sekundárních pramenů (bibliografických indexů). Dále se odkazuje na řadu dalších odborných publikací a článků blíže specifikovaných v Seznamu použité literatury.

Pro přepis korejských jmen a názvů je v práci užito české vědecké transkripce. V případě některých korejských termínů a názvů je v závorce uveden jeho přepis v čínských znacích Korejská jména jsou uvedena v tradičním pořadí příjmení-jméno. Pro přepis čínských jmen a názvů je použita mezinárodní transkripce pinyin. Čínská jména a názvy nejsou v této práci skloňovány.

1. Americká protestantská misie v Koreji

1. 1. Náboženská situace v Koreji

První západní badatelé na poli náboženství v Koreji často převážně z počátku označovali Koreu jako zemi bez náboženství. Nebylo to však proto, že by Korejce považovali za úplně prosté všech myšlenek a konceptů náboženství, ale spíše proto, že jejich projevy religiozity byly nesystematické a často omezené na kultovní praxe. Buddhismus i konfucianismus (považovaný západním pohledem spíše za systém morálky a filosofie) ztratil svou moc nad lidmi a proto se stal v očích misionářů neexistující.[1] Korejské tradiční víry podle tehdejší definice náboženství ležely mimo velká klasifikovatelná a systematizovatelná náboženství. Nebyly viditelně organizované, nestavěly chrámy, neměly systematické rituály a doktríny o svých božstvech, neobsahovaly eschatologii. [2] Nešlo však popřít, že se jednalo o nejsilněji integrované náboženské představy Korejců, které buddhismus ani konfucianismus nedokázal nikdy vymýtit. [3] Rozmanitost náboženských představ v Koreji a absence antagonismu mezi jednotlivými kulty je fenomén, který byl západní perspektivě neznámý a stejně udivující, jako monoteistické křesťanství pro Korejce. Střetem křesťanství s korejskými náboženstvími se zabývá Ok Sŏng-dŭk své knize *„Making of Korean Christianity : Protestant Encounters with Korean Religions, 1876-1915“.*[4]

První kontakt s křesťanstvím navázala Korea přes římskokatolickou misii.[5] Římský katolicismus byl ale brán jako náboženství vetřelců z ciziny, které popíralo a narušovalo národní status-quo neokonfuciánské politické i společenské ideologie, a tudíž se stalo národní hrozbou.[6] Od samotného jeho počátku byla římskokatolická víra v Koreji silně perzekuovaná. Známé jsou především masové perzekuce katolíků v letech 1801, 1839 a 1866, kterým podlehli i někteří francouzští katoličtí misionáři. Co se týče protestantských misionářů, první kontakt s Koreou nastal skrze jednotlivce až v 19. století.[7] Žádný z nich

[1] OAK, Sung-Deuk. *The making of Korean Christianity:Protestant encounters with Korean religions, 1876-1915*. Baylor University Press, 2013, s. 16
[2] tamtéž, s. 19
[3] GRIFIIS, William Elliot. *Corea, the Hermit Nation*. 4. New York: C. Scribner's Sons, 1894., s. 335
[4] OAK, Sung-Deuk. Making of Korean Christianity : Protestant Encounters with Korean Religions, 1876-1915, Baylor University Press, 2013.
[5] První katolický misionář údajně vstoupil na korejskou půdu v roce 1594, za počátek římského katolictví v Koreji se však považuje pokřtění prvního Korejce roku 1784, a to na čínském území, odkud se křesťanství následně šířilo na korejský poloostrov.
[6] OAK, Sung-Deuk. Making of Korean Christianity : Protestant Encounters with Korean Religions, 1876-1915, Baylor University Press, 2014, s. 20
[7] jmenovitě Charles Gutzlaff (1832), R. J. Thomas (1865; v roce 1866 zemřel při známém incidentu na lodi General Sherman), John Ross (Presbyteriánský misionář působící v Mandžusku v letech 1872 - 1910, kde se

ovšem aktivně na korejském poloostrově nepůsobil do otevření země. Podrobnou historií protestantské misie v Koreji se zabývá L. G. Paik ve své knize „*The History of Protestant Missions in Korea, 1832 - 1910*“.[8]

1. 2. Otevření země, příprava na vstup misionářů

Po otevření země podpisem Kanghwaské smlouvys Japonskem roku 1876 došlo v roce 1882 k podpisu „Korejsko-americké smlouvy o přátelství a obchodu“, která sice umožnila pobyt americkým občanům a dávala možnost přijetí „studentů jazyka, literatury a umění“,[9] ale náboženskou svobodu výslovně nijak nezaručovala. Většina misionářů v Koreji se odvolává na pozdější smlouvu z roku 1883 s Velkou Británií, která umožnila volné praktikování osobního náboženství, ale nijak negarantovala ani nepovolovala jeho volnou propagaci. Zabezpečit si možnost volného šíření katolicismu se snažila Francie, ale tento bod byl z korejské snahy opakovaně zamítnut.[10]

Fakt, že převažujícím náboženstvím v US byl protestantismus, který se zásadním způsobem lišil od křesťanství římských katolíků, byl jedním z důvodů, proč bylo působení amerických misionářů v Koreji mnohem vítanější. Nemělo to pravděpodobně nic společného s duchovním obsahem těchto dvou proudů, nýbrž šlo o výsledek čistě pragmatického způsobu přemýšlení. Důležitým rozlišovacím rysem byla separace státu od církve, která (v kontrastu s římskokatolickou představou o církevní nadřazenosti nad civilním právem) přislibovala politickou nezávislost protestantství.[11] Protestantství samo sebe také považovalo za náboženství vyšší civilizace a přímou úměrou spojovalo své náboženské přesvědčení s prosperitou zemí, ze kterých pocházelo.[12] Přinášelo s sebou užitek v oblasti vzdělávání a především medicíny, kterážto disciplína byla právě tou, která mu zajistila vstup do země a také právo v ní zůstat, viz dále.

---

věnoval i zde působícím Korejcům. Autor prvního překladu Lukášova evangelia do korejštiny a řady dalších překladů křesťanské traktátové literatury, kterou distributoval směrem do Koreje. Na základě jeho působení došlo k obrácení prvních Korejců.)

[8] PAIK, L. George. The History of Protestant Missions in Korea 1832-1910. [3. vyd.]. Sŏul: Yonsei University Press, 1980.

[9] PAIK, L. George. The History of Protestant Missions in Korea 1832-1910. [3. vyd.]. Sŏul: Yonsei University Press, 1980, s.76

[10] tamtéž, s. 77

[11] OAK, Sung-Deuk. Making of Korean Christianity : Protestant Encounters with Korean Religions, 1876-1915, Baylor University Press, 2014, s. 22

[12] OAK, Sung-Deuk. “Healing and Exorcism: Christian Encounters with Shamanism in Early Modern Korea.” Asian Ethnology, vol. 69, no. 1, 2010, s. 97, JSTOR, www.jstor.org/stable/27821483.

1. 3. Americká protestantská misie

Zápal pro misii v Severní Americe byl přímým důsledkem tzv. „velkého probuzení“ 18. století, [13] které se stalo nejen duchovním oživením evangelikálního křesťanství, ale které také poukázalo na zodpovědnost křesťanů za šíření evangelia v zemích a kulturách původně nekřesťanských. Docházelo tak k vzniku mnoha organizací, které sdružovaly zapálené křesťany, především pak mladé studenty, za účelem misijní, charitativní a humanitární činnosti. Zároveň také vznikaly velké misijní společnosti pod záštitou jednotlivých denominací, které vysílaly misionáře do celého světa. V době otevření Koreje měla většina z těchto denominací již ustanovenou aktivní misijní práci v Jižní a Střední Americe, Sýrii, Indii, Číně, Japonsku a mnoha dalších zemích.

První kroky k započetí misijní práce v Koreji podnikly současně *Board of Foreign Missions of the Presbyterian Church in the United States of America* [14] a *Foreign Missionary Society of the Methodist Episcopal Church*[15], které pracovaly bok po boku a které stojí za počátky většiny církevních společenství v Koreji.[16] Nutno říci, že to byly zpočátku kroky velice váhavé, neboť Korea stále zůstávala pro většinu světa velkou neznámou. Poměrně nedávné perzekuce křesťanů, nestálá politická situace a nejasnost v oblast náboženské svobody ke vstupu do země příliš nevyzývala a ani neulehčovala získání finanční podpory, která často pocházela od jednotlivců, které bylo potřeba nejprve přesvědčit o potřebě a bezpečnosti takovéto misijní cesty. Také proto byly zpočátku ignorovány i prosby k započetí práce v Koreji přicházející z Japonska a Číny, kde docházelo k vzdělávání a evangelizaci prvních Korejců (převážně studentů vyslaných v 80. letech) a také prvním překladům biblických textů do korejštiny.[17] Podrobnou historií protestantské misie v Koreji se zabývá L. G. Paik ve své knize „*The History of Protestant Missions in Korea, 1832 - 1910“.*[18] Pro hlubší studium tématu je vhodné zkoumání primárních pramenů, k jejichž vyhledání je vhodné použít bibliografický index profesora Ok Sŏng-dŭka[19] nebo bibliografii Underwoodova syna Horace H. Underwooda.[20] Velké

[13] PAIK, L. George. The History of Protestant Missions in Korea 1832-1910. [3. vyd.]. Sŏul: Yonsei University Press, 1980, s. 72
[14] Rada zahraniční misie Presbyteriánské církve v USA
[15] Zahraniční misijní společnost Metodistické episkopální církve
[16] PAIK, L. George. The History of Protestant Missions in Korea 1832-1910. [3. vyd.]. Sŏul: Yonsei University Press, 1980.
[17] PAIK, L. George. The History of Protestant Missions in Korea 1832-1910. [3. vyd.]. Sŏul: Yonsei University Press, 1980, s. 73
[18] PAIK, L. George. The History of Protestant Missions in Korea 1832-1910. [3. vyd.]. Sŏul: Yonsei University Press, 1980.
[19] OK, Sŏng-dŭk,. A Bibliography of Korean Christianity: Part III [online].60 Dostupné z: http://koreanchristianity.cdh.ucla.edu/images/stories/A_bibliography_3.pdf

množství primárních pramenů je přístupné v digitalizované formě v internetových databázích.[21]

1. 4. Metody a cíle

Misionáři vyslaní do Koreje více či méně využívali již ověřených a zavedených postupů a zkušeností jejich kolegů z misijních polí na celém světě. Úspěch americké presbyteriánské misie je často dáván do souvislosti s aplikací tzv. Neviusovy metody[22], jejímž jádrem byla myšlenka soběstačné, sebe-spravující a sebe-propagující církve. Cílem misionářů mělo být vychovat církev, která nebude záviset na misionářích z hlediska duchovního ani materiálního. Nadějní členové byli vzděláváni, aby byli schopni sami vést církev, jednotlivci k tomu, aby se o sebe dokázali postarat tím, že budou mít vlastní zaměstnání. Reálný vliv této metody na rapidní růst a prosperitu protestantských církví je ale diskutabilní. Především proto, že Neviusova metoda, se kterou se presbyteriánská misie v Koreji seznámila až v roce 1890 nikdy nebyla presbyteriány ani metodisty plošně užívaná. [23] Není také zmiňovaná ani ve spisech samotných misionářů s výjimkou omezeného popisu metody Underwoodem v jeho díle: *„Call of Korea“*.

Korea si od vstupu protestantských misionářů slibovala především pokrok v oblasti vzdělání a medicíny. Součástí misijní práce tedy bylo zakládání institucí jako byly nemocnice a školy, které výrazně napomohly k odbourání nedůvěry v důsledku předsudků a pověr a otevíraly cestu k daleko efektivnějšímu způsobu evangelizace: osobním setkáváním v samotných domovech Korejců. Dalším elementem misie byla samozřejmě také distribuce a překlad křesťanské literatury nebo pouliční kázání.

Jak už bylo výše zmíněno misionáři pro misijní působení protestantů v Koreji je typická mezidenominační spolupráce. Jejich politika se však navzájem mírně lišila. Presbyteriánská misie se především snažila zajistit si přízeň vlády, pod jejíž záštitou také započala svoji práci. Jednala proto spíše s opatrností a umírněností, tak, aby se neocitla v její opozici a zajistila si tak přízeň státních orgánů. Oproti tomu metodistická misie byla

---

[20] UNDERWOOD, Horace H. A Partial Bibliography of Occidental Literature on Korea: From Early Times to1930. In: Transactions of the Korea Branch of The Royal Asiatic Society: Volume XX.. Seoul: Y.M.C.A Press, 1931, s. 36

[21] jmenovitě např. „UCLA Online Archive on Korean Christianity“ dostupný z: http://koreanchristianity.cdh.ucla.edu/

[22] John Livingstone Nevius (1829 - 1893), americký protestantský misionář působící v Číně, o použití jeho metody v Koreji presbyteriány napsal Charles A. Clark v knize „*The Nevius plan for mission work“* (1937)

[23] KRAMER, Derek J. Kings Over an Empire of Hearts: Early Missionary. Discourse in Korea. 2009. Diplomová práce. University of Toronto.

o něco agresivnější, spíše než o přízeň vlády jí šlo o získání sympatií lidu, což vychází ze samotné podstaty Metodistické církve, která byla známá svým zaměřením na sociální práci.[24] Odlišný metodický přístup je také znatelný v oblasti školství. Presbyteriánská církev se v oblasti školství zaměřovala především na vzdělání a výchovu křesťanů a křesťanských pracovníku k dalšímu budování církve. Jejich školy často poskytovaly jen základní vzdělání a jejich cílem nebylo vzdělávat inteligenci, ale spíše konvertovat a indoktrinalizovat. Naopak Metodistická misie zaujímala postoj, že vzdělání je klíčem jak k modernizaci, tak evangelizaci národa a jejich školy měly především v raných stádiích misijního působení daleko větší impakt na modernizaci školství v Koreji. [25]

Významným představitelem americké protestantské misie byl Horace Grant Underwood, který se stal prvním ryze duchovním misionářem v Koreji.

[24] PAIK, L. George. The History of Protestant Missions in Korea 1832-1910. [3. vyd.]. Sŏul: Yonsei University Press, 1980.
[25] MATSUTANI, Motokazu. Church over Nation: Christian Missionaries and Korean Christians in Colonial Korea. 2012. Doctoral Dissertation. Harvard University.

2. H. G. Underwood před příchodem do Koreje

2. 1. Rodinné a akademické pozadí

K tomu, abychom mohli komplexně představit osobnost H. G. Underwooda, je třeba se alespoň krátce zmínit o jeho rodinném pozadí, které ho nesporně ovlivnilo ve volbě budoucího povolání. Horace Grant Underwood se narodil 19. července 1859 v Londýně jako čtvrté dítě Johna[26] a Elizabeth[27] Underwoodových. V genealogickém díle *„The Underwood families of America"*[28] autor dopátral původ rodu až do středověké Anglie a ukazuje, že Underwoodův rodokmen je plný více či méně lokálně úspěšných či důležitých osobností. Jeho dědeček Thomas Underwood byl po řadu let poměrně úspěšným prodejcem knih v Londýně, otcem Thomasovy manželky Mary Easton byl známý presbyteriánský skotský pastor Alexandru Waugh,[29] po kterém H. G. Underwood zdá se podědil svůj zápal pro misii a ekumenickou spolupráci mezi evangelikálními církvemi. John Underwood, své doby žák známého britského vědce Michaela Faradaye,[30]byl v té době úspěšným podnikatelem a vynálezcem v oblasti chemického průmyslu[31], ale nutno dodat, že podle svědectví jeho dětí také příkladným křesťanem, který vedl své děti především k řádnému křesťanskému životu.[32] Obzvlášť malý Horace údajně již v raném věku vykazoval předpoklady pro službu pastora a kazatele a jeho snem bylo stát se misionářem.[33]

H. G. Underwood započal své základní vzdělání v Londýně, v Cox's Collegiate Institute, nacházejícím se nedaleko domova Underwoodů.[34] V Horacových sedmi letech zemřela společně se svým novorozenětem jeho matka Elizabeth. Krátce na to se John znovu oženil s Caroline Nunnovou.[35] V této době byl Underwood poslán společně s bratrem do katolické internátní školy ve francouzské Boulogne Sur Mer.[36] O tom, proč

[26] John Underwood (1827 - 1881)
[27] Elizabeth Grant Underwoodová (1828-1865)
[28] UNDERWOOD, Lucien M., BANKER, Howard J., ed.: *The Underwood families of America*. Lancaster, Pa: New Era Printing Co, 1913.
[29] Alexandr Waugh (1754 - 1827), stál u založení mezidenominační *London Missionary Society*
[30] PAK, Hjŏng-u. Ŏndŏudŭ nähan kwalljŏn čarjodžip, 1859-1885. Sŏul-si: Jŏnse tähakkjo tähakčchulpchanmunhwawŏn, 2015, s.. 34
[31] věnoval se především výrobě inkoustů do psacích strojů, mezi jeho vynálezy patří kopírovatelný tiskový inkoust či bezpečnostní papír na šeky
[32] UNDERWOOD, Lillias H. Underwood of Korea, New York: Fleming H. Revell Co, 1918, s.18
[33] tamtéž, s. 30
[34] PAK, Hjŏng-u. Ŏndŏudŭ nähan kwalljŏn čarjodžip, 1859-1885. Sŏul-si: Jŏnse tähakkjo tähakčchulpchanmunhwawŏn, 2015, s. 132
[35] Caroline Nunn (1830-1874)
UNDERWOOD, Lillias H. Underwood of Korea, New York: Fleming H. Revell Co, 1918, s. 19
[36] tamtéž

John Underwood zvolil pro své syny právě tuto školu nemáme žádné záznamy. Katolická škola však nijak nepoznamenala protestantskou víru bratrů Underwoodových. [37]

Po smrti Johnovy manželky zažívala úpadek i jeho obchodní činnost a finanční problémy ho nakonec přivedly až k rozhodnutí začít nový život v USA. Roku 1972 se celá rodina přestěhovala do městečka New Durham v Novém Hampshiru, kde se stala součástí Holandské reformované církve. John Underwood zde znovu započal své obchodování s technickým inkoustem, rozhodl se však, že svého syna Horace do rodinného obchodu v budoucnosti nezapojí. Jak už bylo řečeno, Horace od dětství vyjadřoval touhu stát se misionářem. John podporoval synovu volbu dát se na dráhu služebníka církve, a proto ho poslal do Hasbrookského semináře pro chlapce, kde byl později pod záštitou reverenda Dr. Mabona připravován na vyšší vzdělávání. [38]

Roku 1877 započal Underwood svá studia na New York University, kde se projevil jako pilný a neúnavný student.[39] Stal se členem studentského spolku a věnoval se řadě školních i mimoškolních aktivit, včetně editování univerzitního čtvrtletníku.[40] V roce 1881 podlehl jeho otec John zhoubnému nádoru v hrdle.[41] Ve stejném roce Horace Grant odpromoval s bakalářským titulem A. B. a rozhodl se pokračovat ve studiu na Teologickém semináři Holandské reformované církve v New Brunswicku. Zde byl znám především svoji zapáleností pro evangelizační práci službě v místním největším sboru, kterému věnoval veškerý svůj volný čas.[42] Mimo jiné se také věnoval práci v nově vzniklé pobočce organizace Armáda spásy.[43]

Ke konci studia na semináři dostal na starost sbor v Pomptonu, New Jersey, kde se stal velmi oblíbeným.[44] Ve stejnou dobu, kdy započal studium na semináři se také přihlásil na postgraduální studium na Rutgers College. [45] Po změně podmínek pro získání magisterského titulu se však přesunul na zpátky na newyorkskou univerzitu,[46] kde roku

---

[37] UNDERWOOD, Lillias H. Underwood of Korea, New York: Fleming H. Revell Co, 1918, s. 20
[38] tamtéž, s. 22-23
[39] tamtéž, s. 24
[40] PAK, Hjŏng-u. Ŏndŏudŭ nähan kwalljŏn čarjodžip, 1859-1885. Sŏul-si: Jŏnse tähakkjo tähakčchulpchanmunhwawŏn, 2015, s.189
[41] UNDERWOOD, Lillias H. Underwood of Korea, New York: Fleming H. Revell Co, 1918, s.25
[42] UNDERWOOD, Lillias H. Underwood of Korea, New York: Fleming H. Revell Co, 1918, s.27
[43] tamtéž, s. 28
[44] tamtéž, s. 31
[45] PAK, Hjŏng-u. Ŏndŏudŭ nähan kwalljŏn čarjodžip, 1859-1885. Sŏul-si: Jŏnse tähakkjo tähakčchulpchanmunhwawŏn, 2015, s. 235
[46] PAK, Hjŏng-u. Ŏndŏudŭ nähan kwalljŏn čarjodžip, 1859-1885. Sŏul-si: Jŏnse tähakkjo

1884 obdržel magisterský titul A.M.. Na jaře téhož roku také zakončil studium na semináři a krátce nato byl ordinován do služby Holandské reformované církve. Jeho obliba mezi lidmi a zápal pro církevní záležitosti pro něj otevřely řadu příležitostí k vedení vlastního sboru a možnost poměrně slušného živobytí ve Státech.[47] Underwoodovým cílem ale bylo stát se misionářem.

2. 2. Rozhodnutí pro Koreu

Jak už bylo výše zmíněno, Underwood od útlého dětství projevoval zájem o misii, a to především pro misijní práci v Indii. Součástí jeho plánu bylo také studium medicíny, to proto, aby byl připraven na těžkou službu v oblastech, kde nebyla lékařská pomoc k dispozici.[48] Současně se studiem na semináři tedy ještě započal přípravná studia medicíny. Veškeré misijní snahy tedy směřovaly k Indii, a to i potom, co byl obeznámen se situací v Koreji, kterou byl silně zasažen a která mu od té doby ležela na srdci. Vzhledem k tomu, že sám se cítil být povolán do služby v Indii a speciálně na tuto službu se připravoval, neplánoval, že by sám do Koreje odcestoval. Horlivě pro tuto službu hledal vhodné kandidáty, což se mu ale nedařilo i vzhledem k postoji jednotlivých církví a vedoucích představitelů evangelikální misijní práce v zahraničí, kteří měli za to, že je stále příliš brzo na započetí organizované misijní práce v této zemi.[49]

Tyto neúspěchy nakonec vedly Underwooda k tomu, že se rozhodl změnit cíl svých budoucích misijních snah, zapomenout na úsilí, které již věnoval přípravě na misijní práci v Indii a přesunout svoji pozornost na opomíjenou Koreu. Rada pro Misii Holandské reformované církve však neměla dostatek prostředků k započetí této práce. Underwood se ale nevzdal a poté, co se doslechl o plánovaném vyslání misionářů Radou zahraniční misie presbyteriánské církve, obrátil se svou žádostí na ni.[50] Zde byl přijat Dr. Ellinwoodem,[51] progresivním mužem, který se aktivně zasazoval o vyslání presbyteriánských misionářů do Koreje. Dr. Ellinwoodovi se podařilo sehnat potřebné prostředky a na jaře 1884 byl jako první presbyteriánský misionář pro Koreu jmenován mladý lékař dr. John W. Heron.[52]

---

tähakčchulpchanmunhwawŏn, 2015, s. 236

[47] UNDERWOOD, Lillias H. Underwood of Korea, New York: Fleming H. Revell Co, 1918, s. 33

[48] tamtéž

[49] UNDERWOOD, Lillias H. Underwood of Korea, New York: Fleming H. Revell Co, 1918, s. 34

[50] tamtéž, s. 35

[51] Frank F. Ellinwood (1826-1908), tajemník Presbyterian Mission Board

[52] PAIK, L. George. The History of Protestant Missions in Korea 1832-1910. [3. vyd.]. Seoul: Yonsei University Press, 1980, s. 84

Jeho cesta do Koreje byla ale odložena a příležitost dostal mladý Underwood, který byl jmenován jako první ryze duchovní misionář 28. července 1884.[53]

2. 3. Před vstupem do země

Váhavost s jakou v USA přistupovali k vyslání misionářů odrážela nestálost politické situace v Koreji, která nebyla masovému vstupu amerických misionářů do země nijak otevřená. Proto presbyteriánská i metodistická misijní rada přistupovala k celé věci s velkou opatrností. Bylo zřejmé, že prozatím korejská vláda o misionáře s ryze duchovní náplní práce vůbec nestojí, cesta byla otevřená především lékařům a učitelům. Právě díky tomu se nakonec prvním misionářem, který vstoupil na korejské území s úmyslem delšího pobytu stal 20. září 1884 dr. Horace N. Allen.[54] Okamžitě po příjezdu byl ustanoven lékařem amerického velvyslanectví, stejně jako dalších zahraničních diplomatických představitelů. Právě jeho status lékaře byl klíčový, neboť jako misionáři by mu s velkou pravděpodobností nebylo umožněno zůstat.[55] Zásadním momentem pro budoucí americké misijní působení v Koreji byl nezdařený pokus o státní převrat v prosinci 1884,[56] při kterém byl zraněn synovec královny Min Jŏng-ik. K pacientovi byl přizván jako lékař právě Allen, jehož západní medicína se ukázala být účinná a získala si tak v očích vlády uznání a přízeň. Zakrátko poté byl jmenován dvorním lékařem a posílil tak svoji i americkou pozici na královském dvoře.[57] Allen neváhal využít tuto situaci k tomu, aby připravil půdu pro vstup dalších misionářů do země. V lednu 1885 oficiálně zažádal o založení vládní nemocnice v západním stylu, jeho žádosti bylo vyhověno a 10. dubna 1885 byla formálně otevřena nemocnice Kwanghjewon (廣惠院)[58] pod patronátem Presbyteriánské misijní rady, jež měla oficiálně pouze zajišťovat lékařský personál.[59]

---

[53] tamtéž, s. 109

[54] Horace N. Allen (1858-1932), lékař, misionář presbyteriánské církve, diplomat, tajemník Amerického vyslanectví v Sŏulu, jedna z nevýznačnějších osobností americké diplomacie a misie v Koreji PAIK, L. George. The History of Protestant Missions in Korea 1832-1910. [3. vyd.]. Seoul: Yonsei University Press, 1980, s. 85 - 86

[55] PAIK, L. George. The History of Protestant Missions in Korea 1832-1910. [3. vyd.]. Seoul: Yonsei University Press, 1980, s. 97

[56] pod vedením Kim Ok-kjuna, jangbanského úředníka zastávajícího politiku rychlých reforem

[57] PAIK, L. George. The History of Protestant Missions in Korea 1832-1910. [3. vyd.]. Seoul: Yonsei University Press, 1980, s. 102 - 103

[58] později přejmenovaná na Čedžungwŏn (濟衆院), roku 1904 na nemocnici Severance, podle amerického mecenáše Louise Severance

[59] PAIK, L. George. The History of Protestant Missions in Korea 1832-1910. [3. vyd.]. Seoul: Yonsei University Press, 1980, s. 106

V lednu 1885 se Underwood vylodil v japonské Jokohamě, kde se po svém příjezdu usadil u rodiny presbyteriánského misionáře Dr. J. C. Hepburna[60] a začal se studiem korejštiny pod dozorem korejského křesťana s japonským jménem „Rijutei".[61] Společně s Underwoodem v Japonsku čekali na umožnění vstupu do Koreje i misionáři vyslaní americkou Metodistickou episkopální církví: Henry Appenzeller[62] s manželkou, Dr. William B. Scranton[63] s manželkou, jeho matka Mary F. Scranton,[64] která se jako vyslankyně *Woman's Foreign Missionary Society of the Methodist Church*[65] stala vůbec první ženskou misionářkou v Koreji.[66] Underwood, který byl v Sŏulu očekáván Allenem, aby se zapojil do práce ve vládní nemocnici, doplul do přístavu Čemulpcho[67] 5. dubna 1885 společně s manželi Appenzellerovými, kteří však byli nuceni vrátit se zpátky do Japonska.[68] Vstup do země byl naopak doporučen Dr. Scrantonovi, kterému bylo po jeho příjezdu v květnu uděleno povolení pracovat v nemocnici společně s Allenem, aby tak pomohl do příjezdu dychtivě očekávaného Dr. Herona.[69] Allen tak založením vládní nemocnice položil klíčové základy amerického misijního snažení a umožnil tak presbyteriánské i metodistické misii začít svou práci v Koreji.

[60] J. C. Hepburn (1815-1911), americký lékař a misionář presbyteriánské církve působící v Japonsku
[61] korejským jménem I Sudžŏng, korejský úředník, který v Japonsku konvertoval ke křesťanství, autor řady překladů do korejštiny, včetně překladu Markova evangelia z roku 1884
[62] Henry G. Appenzeller (1858-1802), zakladatel školy Pädžä Hakdang, zakladatel prvního metodistického sboru v Koreji
[63] William B. Scranton (1856-1922), lékař a misionář metodistické církve, zakladatel první metodistické nemocnice
[64] Mary F. Scranton (1832-1909), zakladatelka dívčí školy Ihwa , dnes prestižní univerzity pro ženy
[65] Ženská Zahraniční Misijní Společnosti Metodistické církve
[66] PAIK, L. George. The History of Protestant Missions in Korea 1832-1910. [3. vyd.]. Seoul: Yonsei University Press, 1980, s. 111
[67] dnešní Inčchŏn
[68] PAIK, L. George. The History of Protestant Missions in Korea 1832-1910. [3. vyd.]. Seoul: Yonsei University Press, 1980, s. 112
[69] John W. Heron (1856-1890), lékař a misionář presbyteriánské církve, působil ve státní nemocnici, kterou měl po Allenově odchodu na starosti

3. Stručný přehled Underwoodovy misijní činnosti

Významným pramenem, který podrobně mapuje Underwoodovu misijní činnost je biografie *„Underwood Of Korea“*, jejíž autorkou je Underwoodova manželka Lillias H. Underwoodová.[70] Mezi další zdroje informací o jeho misijní aktivitě patří již zmíněná Paikova „*The History of Protestant Missions in Korea, 1832 - 1910“* nebo „*Modern Education in Korea“* Horace H. Underwooda, ze kterých můžeme vytvořit obraz Underwoodovy práce v těchto oblastech.

3. 1. Medicína a sociální péče

Underwoodova misijní činnost započala ve vládní nemocnici. Vzhledem k tomu, že neměl výrazné lékařské vzdělání a podle svědectví jeho ženy ani žaludek na opravdovou lékařskou činnost, působil především jako farmaceut.[71] Po tom, co byla při nemocnici roku 1886 založena *The Royal Korean Medical College,*[72] začal zde vyučovat chemii a fyziku, zatímco lékaři Allen a Heron se věnovali praktické výuce.[73]

V roce 1893 zakoupil Underwood z darovaných peněz pozemek na okraji Sŏulu, kde založil *The Frederick Underwood Shelter*[74] sloužící k poskytnutí péče a útočiště nemocným lidem, ze strachu z nemocí opuštěným a vyhnaným na ulici.[75] Při vypuknutí epidemie cholery pak sloužil jako další nemocnice,[76] v pozdějších letech pak jako sirotčinec.[77] Založil také lékárnu (The *Hugh O'Neill Dispensary*), kde jeho žena vydávala léky a pořádala biblické hodiny pro ženy.[78]

3. 2. Duchovní práce, evangelizace

Ačkoli oficiálně nebylo šíření a propagace křesťanství povolené, Underwood cítil, že jakožto misionář musí především šířit dobrou zprávu křesťanství. 11. července 1886 proběhl křest prvního Korejce na korejském území, pana No.[79] Následující rok Underwood

[70] UNDERWOOD, Lillias H. Underwood of Korea, New York: Fleming H. Revell Co, 1918
[71] UNDERWOOD, Lillias H. Underwood of Korea, New York: Fleming H. Revell Co, 1918, s. 44
[72] *Královská korejská lékařská vysoká škola*, později Severance Medical School a součást univerzity Yonsei
[73] PAIK, L. George. The History of Protestant Missions in Korea 1832-1910. [3. vyd.]. Sŏul: Yonsei University Press, 1980, s. 120-121
[74] *Útulek Fredericka Underwooda*, na počest Underwoodova zemřelého bratra Fredericka
[75] UNDERWOOD, Lillias H. Underwood of Korea, New York: Fleming H. Revell Co, 1918, s. 130-131
[76] tamtéž, s. 144
[77] tamtéž, s, 225
[78] tamtéž, s. 131
[79] UNDERWOOD, Lillias H. Underwood of Korea, New York: Fleming H. Revell Co, 1918, s. 53

přes nelibost některých misionářů (především Allena)[80] pokřtil další konvertity a v září téhož roku založil první presbyteriánský sbor v Koreji Sämunnan kjohö.[81]

Mimo to podnikal Underwood také evangelizační cesty na venkov,[82] které byly představiteli americké diplomacie i misijními společnostmi považovány za nebezpečné, neboť ohrožovaly jejich těžce dobývanou pozici u korejské vlády. Ale ani 1888 vydaný edikt, který úplně zakazoval propagaci křesťanství Underwooda nezastavil. I nadále nepokrytě organizoval setkání křesťanů u sebe doma,[83] a když se roku 1889 oženil s Lillias S. Hortonovou,[84] jejich svatební cesta byla zároveň misijní cestou po severní Koreji, při které položil základy práce, na kterou mohli pozdější misionáři navázat.

Po setkání s Johnem Neviusem se Underwood nadchl pro jeho metodu budování církví. Dle jeho příkladu se své sbory a církev se snažil budovat tak, aby byly co nejvíce samostatné a nezávislé na finanční pomoci zvenčí. To se mu z velké části dařilo. Ačkoli řada církevních aktivit (převážně pak zakládání škol a nemocnicí) byla stále z velké části finančně podporovaná Presbyteriánskou misijní radou, spoustu lokální práce, včetně provozování malých škol, či staveb modliteben, dokázaly jednotlivé sbory financovat sami. Schopné křesťany z řad Korejců pak vyučoval a vzdělával takovým způsobem, aby byli později schopni předávat to, co se naučili dalším.[85] Díky tomu byl schopen vytvořit síť pastorů a evangelistů, které mohl vysílat na misijní cesty po poloostrově a také jim předat určité úkoly a povinnosti, které předtím závisely pouze na něm.

Presbyteriánská obec v Koreji se v průběhu let rozrůstala a docházelo k zakládání sborů i mimo Sŏul. V roce 1908 už byla tak velká, že bylo ustanoveno 7 presbyterů, jejichž představitelé se v roce 1913 sešli na první oficiálním Valném shromáždění představitelů Presbyteriánské církve v Koreji, kde byl Underwood zvolen jeho předsedou.[86]

---

[80] ROGERS, Brice. Against the World: Horace G. Underwood's Conflictive Approach to Mission. Dostupné také z: databáze Academia.edu. Yonsei University.
[81] PAIK, L. George. The History of Protestant Missions in Korea 1832-1910. [3. vyd.]. Sŏul: Yonsei University Press, 1980, s. 120-121s. 140
[82] UNDERWOOD, Lillias H. Underwood of Korea, New York: Fleming H. Revell Co, 1918, s. 61-63, 69
[83] UNDERWOOD, Lillias H. Underwood of Korea, New York: Fleming H. Revell Co, 1918, s. 70
[84] Lillias S. Horton (1851-1921), do Koreje dorazila v roce 1888 jako součást presbyteriánské lékařské misie, byla jmenována osobní lékařkou královny Min, se kterou navázala bližší přátelský vztah
[85] PANG, Samuel Y. The Legacy of Horace Grant Underwood. International Bulletin of Missionary Research. 2015, 39(3), 151
[86] UNDERWOOD, Lillias H. Underwood of Korea, New York: Fleming H. Revell Co, 1918, s. 298

3. 3. Vzdělávací činnost

Učitel moderního vzdělávání, to byla Underwoodova veřejná role,[87] které se zhostil s velkým elánem. V roce 1886 založil domov a školu pro sirotky, o kterou se v prvních letech staral převážně sám.[88]Tu později předal do péče dalších příchozích misionářů, jako byl S. A. Moffet, za jehož působení byla škola přejmenována na *Jesugjo haktang* a její osnovy obsahovaly převážně studium náboženského charakteru. V roce 1897 byla činnost školy (přes Underwoodův nesouhlas) zrušena z nedostatku zájmu a nevyhovujícím podmínkám (nekompetentní korejští učitelé, atd.). V roce 1905 byla škola znovu otevřena jako *Kjŏngsin hakkjo* (*John D. Wells Academy for Christian Workers*).[89]

Ačkoli Underwood uznával (především zpočátku), že evangelizační práce má přednost před vzdělávací, už při zakládání skromné školy při sirotčini měl vizi založit školu, která by vychovávala budoucí vůdce korejské demokratické společnosti.[90] Už tehdy tedy bylo jeho vizí založení teologického semináře a vysoké školy.[91] Zároveň si uvědomoval potřebu škol, které by poskytovaly i jiné než církevní vzdělání. V roce 1912 se zasloužil o to, aby při *John D. Wells Academy* vznik technický obor, který by poskytoval teoretické vzdělání i praxi v některých odvětvích průmyslu.[92]

Underwoodovo úsilí o založení instituce vyššího vzdělávání se po přelomu století zvyšovalo. Setkával se ale s odporem na všech frontách. V roce 1905 vznikla v Pchjŏngjangu *Pyengyang Union Christian College* a Presbyteriánská misijní rada neviděla důvod k zakládání další vysoké školy v Sŏulu. Underwood argumentoval tím, že na rozdíl od *Pyengyang Union Christian College*, která sloužila jako jakási přípravka na teologický seminář a sloužila ke vzdělávání církevních pracovníků, nová škola v Sŏulu by měla širší vzdělávací záběr a v budoucnosti by se mohla stát plnohodnotnou křesťanskou univerzitou umožňující vzdělání i v oblastech obchodu, techniky či kultury. Vedoucí představitelé vysoké školy v Pchjŏngjangu v čele s Moffetem ovšem zastávali názor,

[87] PANG, Samuel Y. The Legacy of Horace Grant Underwood. International Bulletin of Missionary Research [online]. 2015, 39(3), 150-153 [cit. 2019-06-24]. DOI: 10.1177/239693931503900309. ISSN 02726122. Dostupné z: databáze Ebscohost

[88] UNDERWOOD, Lillias H. Underwood of Korea, New York: Fleming H. Revell Co, 1918, s. 45

[89] PAIK, L. George. The History of Protestant Missions in Korea 1832-1910. [3. vyd.]. Sŏul: Yonsei University Press, 1980, s. 120-121s. 233-236, 316

[90] PANG, Samuel Y. The Legacy of Horace Grant Underwood. International Bulletin of Missionary Research [online]. 2015, 39(3), 150-153 [cit. 2019-06-24]. DOI: 10.1177/239693931503900309. ISSN 02726122. Dostupné z: databáze Ebscohost

[91] UNDERWOOD, Lillias H. Underwood of Korea, New York: Fleming H. Revell Co, 1918, s. 45

[92] UNDERWOOD, Horace H. Modern education in Korea. New York: International press, 1926, s. 114-115

že v Koreji by prozatím měla zůstat vysoká škola pouze jedna a měla by být církevního charakteru. To vyústilo v dlouhodobé diskuze a spory.[93] Další překážkou pak bylo získání povolení od Japonské okupační vlády, která trvala na minimálním podílu výuky křesťanství v osnovách. Po kompromisech na všech stranách ale 5. března 1915 nakonec došlo k oficiálnímu založení *Čosŏn kidogjo tähak* (*Chosen Christian College*) a Underwood se stal jejím prezidentem.[94] Oficiální akreditaci 6 oborů (literatura, zemědělství, obchod/ekonomika, matematika a fyzika, chemie a teologie), stejně jako jméno *Jŏnhŭi čonmun hakkjo* (*Yonhee Technical College*) škola získala až zásluhou O. R. Avisona po Underwoodově smrti.[95]

3. 4. Propagační cesty po Americe

Jeho horlivé nadšení pro Koreu neuhaslo ani když byl nucen se na nějakou dobu vrátit zpátky do Spojených Států. Horlivě přednášel v kostelích, na univerzitách i seminářích o misijní práci v Koreji s cílem rozpoutat zájem o tuto zemi a získat dobrovolníky pro tuto službu.[96] V rámci jeho první cesty v roce 1891 mu byl také Newyorskou univerzitou udělen čestný titul D.D.,[97] z různých stran přicházely také atraktivní pracovní nabídky, které však Underwood odmítl, neboť cítil, že jeho místo je v Koreji.[98]

Při dlouhém pobytu v zahraničí v letech 1906 - 1909 také dokončil a vydal svou knihu „*Call of Korea"*. Dostal také možnost přednést sérii lekcí na téma misie v Koreji a korejská náboženství a několika univerzitách, jejich obsah shrnul a následně vydal pod titulem „*The Religions of Eastern Asia*" v roce 1910. Více o těchto dílech v kapitole 5.

3. 5. Aktivní členství v institucích

V roce 1887 došlo k založení mezidenominační *Permanent Bible Commitee* s cílem přeložení celé Bible do korejštiny. Jejím členem zůstal Underwood až do své smrti. Underwood také společně s Dr. Heronem inicioval založení *The Korean Religious Tract Society*, jejíž práce byla za podpory zahraničních společností tohoto typu zahájena v červnu 1890. Jejím cílem bylo „vydávání a šíření křesťanských traktátů a periodik naskrz

[93] UNDERWOOD, Horace H. Modern education in Korea. New York: International press, 1926, s.131-135
[94] tamtéž
[95] tamtéž
[96] jedním z nich se stal Dr. Oliver R. Avison, později Underwoodův spolupracovník a pokračovatel
[97] Doctor of Divinity (doktor teologie)
[98] UNDERWOOD, Lillias H. Underwood of Korea, New York: Fleming H. Revell Co, 1918, s. 112-115

korejským královstvím“. Více o Underwoodově překladatelské a publikační činnosti v kapitolách 4 a 5.

Společně s Appenzellerem inicioval založení korejské pobočky YMCA, ke kterému došlo 28. října 1903.[99] Po řadu let byl také jejím prezidentem.

V roce 1905 došlo k založení *Genereal Council of Evangelical Missions in Korea,* [100] která měla dohlížet na společné aktivity všech větví presbyteriánské a metodistické církve. Underwood byl zvolen jejím prvním předsedou. Tento koncil inicioval řadu společných projektů, včetně sjednocování škol, nemocnic, periodik. Jeho největším počinem bylo přiřazení teritorií jednotlivým církvím, takže došlo k přerozdělení polí působností a každá jednotlivá církev nesla za svou oblast zodpovědnost.

V roce 1911 byl zvolen předsedou nově založené *Educational Information Bureau,* [101] Byl také zvolen předsedou komise, která zajišťovala přípravu velké mezidenominační evangelizační kampaně ve stejném roce.[102]

[99] UNDERWOOD, Lillias H. Underwood of Korea, New York: Fleming H. Revell Co, 1918, s. 206
[100] Všeobecný koncil evangelikálních misií v Koreji
[101] Informační kancelář pro vzdělávání
[102] UNDERWOOD, Lillias H. Underwood of Korea, New York: Fleming H. Revell Co, 1918, s. 293 - 295

4. Stručný chronologicko-tematický přehled

Na Underwoodovu publikační činnost lze nahlížet z několika pohledů. Pro její ucelení, systematizaci a zařazení do kontextu je vhodné vytvořit si chronologicko - tematický přehled. Vzhledem k tomu, že překlady byly z velké části výsledkem kolektivní práce několika autorů (překlady Bible) a množství překládaného materiálu je tak velké, že jej nelze v této práci pojmout, je zde pro přehlednost Underwoodova překladatelská činnost zastoupena pouze názvem instituce, pod jejíž záštitou dané překlady vydával. Underwoodova překladatelská práce je blíže popsána v kapitole 5. Stejně tak v případě periodického tisku je přehled koncipován jako jmenný seznam pouze korejských periodik. Zahraniční periodika je zmíněná v kapitole 6.

Překlady Bible a náboženské literatury

1887 – 1916 *Board of Translators* (Bible Translation Commitee)

1889 – 1916 *Korean Religous Tract Society*

1894 *Čchanjangga,* Yokohama: Seishi Bunsha.

Periodika

1897 – 1916 *Kŭrisŭdo sinmun* (1897-1901, 1900-1914 ed.)

1901 – 1906 *Korea Review* (1905-1906 ed.)

1905 – 1916 *Korea Mission Field*

Lingvistické dílo

1890 „*An Introduction to the Korean Spoken Language"*. Yokohama: Kelly&Walsh.

1890 „*A Concise Dictionary of the Korean Language in Two Parts: Korean-English and English-Korean"*. Yokohama: Kelly & Walsh. (za asistence H. B. Hulberta a J. S. Galea)

Religionistické dílo

1908 *„The Call of Korea: Political, Social, Religious“*. New York: Fleming H. Revel.Co

1910 „*The Religions of Eastern Asia“*. New York: Macmillan.

5. Překladatelská činnost

5. 1. Překlad Bible

Underwood považoval Bibli za nejlepší a nejúčinnější nástroj evangelizace a od začátku svého misijního působení se zakládal o vznik kvalitního překladu do korejštiny. Existující překlady[103] vznikly převážně překladem japonské a čínské verze Bible, což samozřejmě nepříznivě ovlivnilo výsledek překladu, který byl často jazykově nesprávný či zavádějící,[104] proto bylo potřeba nového, kvalitnějšího překladu. Výsledkem prvotního snažení byla Underwoodova a Appenzellerova revize Markova evangelia, která vyšla v únoru 1887. Na popud dr. Hepburna svolal Underwood téhož roku setkání misionářů s úmyslem oficiálně založit společnost, jejímž cílem by byl kvalitní překlad celé Bible do korejštiny.

Tak vznikla *Permanent Executive Bible Commitee,*[105] složená ze zástupců všech denominací. Ten potom spravoval a volil *Board of Translation*,[106] jejímž předsedou byl ustanoven Underwood, který tuto pozici zastával až do své smrti. O způsobu překladu se vedla řada diskuzí, někteří překladatelé tvrdili, že parafrázovaný překlad je dostačující, jiní preferovali doslovný překlad. Underwood sám zastával názor, že překlad by měl být co nejpřesnější. Dvěma hlavními principy tvorby překladu se tak nalezení korejského slova nejvíce blízkého hebrejskému/řeckému originálu a používání jednoduchého stylu, srozumitelného stylu každodenní korejštiny.[107]

Underwood vedl překlad Nového zákona, konkrétně měl na starosti Lukášovo a Janovo evangelium, list Filipským, Koloským, 1. a 2. Timoteovi, Titovi, Židům a 3 Janovy listy.[108] Schvalování překladu pak probíhalo ve dvou až třech fázích kontrol, první verze byla předaná korejským překladatelům (vesměs to byli učitelé misionářů), kteří ji opatřili poznámkami a vrátili původnímu překladateli. Revidovaná verze pak byla předložena před celou Radu, která pak překlad finalizovala. Výsledný překlad tedy nelze

[103] John Ross: Markovo a Lukášovo evangelium (1884), Nový zákon (1887)
Rijutei: sinokorejská verze Nového zákona (1883), Markovo (1884) a Lukášovo (1885) v čisté korejštině

[104] PAIK, L. George. The History of Protestant Missions in Korea 1832-1910. [3. vyd.]. Sŏul: Yonsei University Press, 1980, s. 149

[105] *Stálý výkonný výbor pro překlad Bible*; v průběhu let se název měnil

[106] *Rada překladatelů*

[107] OK, Sŏng-dŭk. Ŏndŏudŭ sŏngsŏ Saŏp. Korean Bible Society [online]. [cit. 2019-06-25]. Dostupné z: http://kbs.bskorea.or.kr/bskorea/pr/bibkorea/bibkor_read.aspx?idx=383

[108] OK, Sŏng-dŭk. Ŏndŏudŭ sŏngsŏ Saŏp. Korean Bible Society [online]. [cit. 2019-06-25]. Dostupné z: http://kbs.bskorea.or.kr/bskorea/pr/bibkorea/bibkor_read.aspx?idx=383

atribuovat jednomu konkrétnímu autorovi, ale jedná se o produkt kolektivní snahy.[109] Během let fungování tohoto výboru jím prošla celá řada misionářů, velká zásluha je ovšem přičítána především J. S. Galeovi,[110] W. D. Reynoldsovi[111] a H. G. Underwoodovi za jejich celoživotní službu.[112] Výsledkem dlouholeté činnosti bylo vydání kompletního překladu Nového zákona v roce 1900 a Starého zákona v roce 1910.[113]

5. 2. The Korean Religious Tract Society

Kromě překladu samotné Bible byla mezi misionáři samozřejmě potřeba překladů a šíření další křesťanské literatury jako byly katechismy, vyznání víry nebo apologetiky. Stejně jako první překlady Bible vznikaly za hranicemi Koreje a jakkoli jsou často přisuzovány samotným misionářům, za tyto překlady převážně z čínštiny vděčíme obzvlášť v raném stádiu jejich působení v Koreji spíše jejich učitelům jazyka.[114] Za účelem systematizování vydávání této náboženské literatury a traktátů byla roku 1889 založena *Korean Religious Tract Society.*[115] Jedním z iniciátorů jejího vzniku byl i Underwood, který také z velké části zajistil její financování ze zahraničí, časem však podstatnou část nákladů pokrývaly samotné korejské sbory.[116]

V publikování a distribuci křesťanské literatury v Koreji hrála velkou roli čínská křesťanská literatura. Jak víme, právě z Číny se šířila první křesťanská literatura misionářů jako byl právě John Ross nebo John MacIntyre.[117] Mezi Čínou a Koreu vznikla jakási distribuční síť, pomocí které se na korejský poloostrov dostávala nová čínská křesťanská literatura. Řada textů byla v Koreji užívána bez překladu, další texty pak byly překládány a distribuovány právě skrze *Korean Religious Tract Society*.

---

[109] OK, Sŏng-dŭk. Ŏndŏudŭ sŏngsŏ Saŏp. Korean Bible Society [online]. [cit. 2019-06-25]. Dostupné z: http://kbs.bskorea.or.kr/bskorea/pr/bibkorea/bibkor_read.aspx?idx=383
PAIK, L. George. The History of Protestant Missions in Korea 1832-1910. [3. vyd.]. Sŏul: Yonsei University Press, 1980, s. 252

[110] James Scarth Gale (1863-1937), kanadský presbyteriánský misionář, zabýval se korejskou lingvistikou, ale i historií a náboženstvím, obzvlášť ceněná je jeho překladatelská aktivita

[111] William D. Reynolds (1867-1951), americký presbyteriánský misionář, zabýval se především překladem Bible, později se stal profesorem systematické teologie na Presbyteriánském Teologickém semináři v Pchjŏngjangu

[112] PAIK, L. George. The History of Protestant Missions in Korea 1832-1910. [3. vyd.]. Sŏul: Yonsei University Press, 1980, s. 412

[113] tamtéž

[114] PAIK, L. George. The History of Protestant Missions in Korea 1832-1910. [3. vyd.]. Sŏul: Yonsei University Press, 1980, s. 146

[115] *Korejská společnost pro překlad náboženské literatury*

[116] PAIK, L. George. The History of Protestant Missions in Korea 1832-1910. [3. vyd.]. Sŏul: Yonsei University Press, 1980, s. 147

[117] John MacIntyre (1837-1905), presbyteriánský misionář, asistoval Rossovi v započetí misijní práce v Mandžusku

5. 3. Překlady chvalozpěvů

Zpěv duchovních písní byl jednou z důležitých částí křesťanských bohoslužeb. Presbyteriánská a Metodistická Misie se rozhodla vytvořit společný zpěvník a překladem chvalozpěvů pověřila G. H. Jonese[118] za metodisty a Underwooda za presbyteriány. Krátce po jeho jmenování ale Jones odcestoval zpět do Spojených států a Underwood ve snaze, co nejvíce urychlit výtisk tak potřebného sborníku se pustil do práce sám. Složil dohromady sbírku chvalozpěvů, jejichž část sám přeložil, zbytek pak obsahoval revidované překlady dalších misionářů, se kterými Underwood s ohledem na čas nijak nekonzultoval ani nečekal na jejich schválení.[119] To se později ukázalo být problematické. Underwood nechal v roce 1993 zpěvník vytisknout na vlastní náklady v Japonsku a až poté ho předložil překvapeným misiím. Jeho překlad byl rázně odmítnut z výše uvedených důvodů, a také proto, že se Underwood vyhýbal tehdejším běžně užívaným termínům pro Boha neobsahoval tehdy diskutovaný termín pro Boha: *Hananim*,[120] kterému se Underwood vyhýbal. Místo něj používal pouze korejské ekvivalenty slov jako Pán, Nebeský otec a Jehova.[121] Underwoodův překlad byl nějakou dobou užíván některými misionáři do doby, než vyšel další překlad od nově jmenované komise.[122]

5. 4. Kontroverze ohledně termínu

Ve spojení s překlady Bible, chvalozpěvů a dalších náboženské literatury je nutné vzpomenout debatu, která nutně vyvstala při jejich vzniku, tzv. „otázku termínu“. Jejím jádrem byla otázka užití vhodného korejského termínu pro křesťanského Boha. Korejština znala tři slova pro vyjádření hlavního božstva vycházející z korejského čtení znaků: *čchŏn* (Nebesa), *čchŏndžu* (Pán nebes) a *sangdže* (Nejvyšší vládce) a také korejské slovo *hananim/hanŭllim (Pán nebes)*. Římsko-katolická a anglická misie převzala termín *čchŏndžu*, stejně jako raná protestantská misie. Tento termín ale přesně nevyjadřoval atributy křesťanského jediného Boha a řada misionářů se domnívala, že jeho užívání povede pouze ke zmatkům. Většina protestantských misionářů se po dlouhých debatách shodla na užívání termínu *hanŭllim*, ze kterého se eufonizací časem stal *hanunim* a

[118] George Heber Jones (1867-1919), metodistický misionář, editor *The Korea Repository*, autor anglicko-korejského slovníku a rozsáhlých studií zabývajících se historií, zvyky a náboženstvím
[119] UNDERWOOD, Lillias H. Underwood of Korea, New York: Fleming H. Revell Co, 1918, s. 122
[120] PAIK, L. George. The History of Protestant Missions in Korea 1832-1910. [3. vyd.]. Sŏul: Yonsei University Press, 1980, s. 250
[121] ROGERS, Brice. Against the World: Horace G. Underwood's Conflictive Approach to Mission. Dostupné také z: databáze Academia.edu. Yonsei University.
[122] UNDERWOOD, Lillias H. Underwood of Korea, New York: Fleming H. Revell Co, 1918, s. 124

nakonec dodnes užívaný termín *hananim.* [123] Tomu pak protestanti vtiskli nový etymologický obsah: *hana* v korejštině znamená jediný, honorifikum *nim* lze volně přeložit jako Pán, tedy Jediný Pán.

Underwood způsob odvození termínu považoval za nebiblický synkretismus a jeho užívání zarputile odmítal.[124] Tvrdil,[125] že bibličtí misionáři ve snaze přiblížit pohanům koncept jediného Boha zpravidla zvolili obecný termín vyjadřující v daném jazyce *bůh* a naučili pohany používat ho pro vyjádření jednoho pravého Boha.[126] Stejně tak misionáři po celém světě většinou odmítali přijmout lokální pojmenování nejvyššího boha, ale místo toho zvolili obecný termín, který aplikovali na křesťanského Boha.[127] Underwood termín *hanŭllim* považoval za jméno nejvyššího boha korejského šamanismu, bylo pro něj tedy nepřípustné. Ve svých překladech experimentoval s termíny *čchŏndžu, sangdže* nebo *čchamsin* (Pravý Bůh/božstvo). Dlouho tvrdohlavě čelil tlaku okolí, ale používání termínu *hananim* uznal až po důkladném studiu korejské historie, kdy při studiu starých korejských mýtů objevil, že v období království Kogurjŏ byl termín *hanŭllim* používán jako vyjádření pouze jednoho Boha.[128]

[123] PAIK, L. George. The History of Protestant Missions in Korea 1832-1910. [3. vyd.]. Sŏul: Yonsei University Press, 1980, s. 253

[124] OAK, Sung-Deuk. *The making of Korean Christianity:Protestant encounters with Korean religions, 1876- 1915*., Baylor University Press, 2013, s. 57

[125] navazoval na teorie amerického protestantského misionáře v Číně J. Boonea (1811-1874)

[126] nepoužili hlavního boha řeckého panteonu Dia, ale termín theos

[127] UNDERWOOD, Lillias H. Underwood of Korea, New York: Fleming H. Revell Co, 1918, s. 125 - 126

[128] tamtéž; během svého života pak propagoval teorii, že Korejci byli před příchodem buddhismu monoteistickým národem
Podrobně se složitou tematikou překladu a odvozování korejského termínu pro Boha zabývá Ok Sŏng-dŭk ve své knize „Making of Korean Christianity".

6. Periodika

Publikační činnost misionářů byla jedním z nejdůležitějších a také nejefektivnějších prostředků evangelizace. Klíčovou roli hrál fakt, že misionáři používali při překládání, vydávání křesťanské literatury i vyučování ve školách původní korejskou hláskovou abecedu hangŭl. Tím dosáhli toho, že jejich publikace byly dostupné i níže postaveným a méně vzdělaným vrstvám a měly tak daleko větší dosah. Zároveň tím výrazně přispěli k masovému užívání této abecedy a její popularizaci. Mimo literaturu šířenou *Korean Religous Tract Society* byl významný periodický tisk, který se stal klíčovým nástrojem šíření křesťanské osvěty. Zároveň však byl i prostředkem zveřejňování nových objevů v oblasti historie, lingvistiky a religionistiky.

Underwood byl jednou z vůdčích osobností v oblasti periodického tisku, v němž zastával roli zakladatele, editora i autora. Svým působením výrazným způsobem přispěl k zdomácnění periodik v Koreji. Z hlediska lokálního významu lze jistě říct, že svým řízením a aktivním přispíváním hrál také důležitou roli v propagaci křesťanských ideálů a vzdělávání širší korejské veřejnosti. Z pohledu lingvistického, historického a koreanistického jsou pak významné odborné diskuse, které na stránkách periodik probíhaly a které jsou pro nás záznamem vývoje koreanistického bádání západními misionáři.

6. 1. Kŭrisŭdo sinmun

V roce 1897 začal Underwood v korejštině vydávat a editovat týdeník „*Kŭrisŭdo sinmun" (*The Christian News). Vycházel každý čtvrtek na osmi stránkách, na jeho stránkách bylo možné nalézt také reklamy a propagace kampaní. Jeho cílem byla samozřejmě propaganda křesťanství, a tak obsahoval překlady křesťanské literatury, zprávy misionářů, lekce nedělní školy a další zprávy relevantní pro církev. Zároveň ale nebyl zaměřený pouze na křesťanskou komunitu. Jeho dalším úmyslem bylo vzdělávat širokou veřejnost v oblastech politiky, ekonomiky i každodenního života. [129]

[129] ČCHÖ, Džegŏn. *Hanguk kidogjo čchosŏk noŭn Ŏndŏudŭ* [online]. In: . [cit. 2019-06-29]. Dostupné z: https://m.blog.naver.com/PostView.nhn?blogId=weddingbhc&logNo=220540141803&proxyReferer=https%3A%2F%2Fwww.google.cz%2F

Stejně jako ostatní misionáři i Underwood na stránkách svého týdenníku publikoval své překlady a nejnovější výsledky bádání. V roce 1898 Underwood skrze tento týdenník vydával na pokračování komentovaný a revidovaný překlad Janova evangelia, který byl v následujícím roce vydán jako první korejský biblický komentář. Obdobně vznikl komentář ke knize Genesis.[130] Velký prostor dostávali také korejští konvertité z řad učenců, kteří ve svých příspěvcích (ač editovaných) reflektovali své vlastní chápaní křesťanství a jeho vztahu k historii a náboženstvím východní Asie. Podíleli se také na propagaci teorie o monoteismu původního primitivního korejského náboženství.[131]

V roce 1901 Underwood funkci editora na nátlak Presbyteriánské misijní rady (které se nelíbilo publikování sekulárních článků a také Underwoodova tvrdohlavost v „otázce termínu") opustil.[132] V roce 1905 byl časopis sjednocen s metodistickým občasníkem „*The Christian Advocate"* a nadále týdně vycházel pod jednotným názvem „*The Christian News"*. Underwood se k editování týdeníku v pozdějších letech vrátil.[133]

6. 2. Korea review

Editorem měsíčníku „*Korea Review*" s rokem vzniku 1901 byl H. B. Hulbert. Podobně jako „*Kŭrisŭdo sinmun*" sloužil jako zpravodaj o aktuálních událostech, ale byl vydávaný v angličtině a měl také větší odborný přesah. Právě na jeho stránkách byly nejčastěji publikovány a diskutovány nejnovější objevy a rozsáhlá odborná pojednání na pokračování z oblasti historie a náboženství staré Koreje, ale i celé východní Asie.[134] Underwood v něm v roce 1904 publikoval své pojednání o japonském šintoismu.[135] V letech 1905 - 1906 v době Hulbertovy absence pak také zastával funkci editora.[136]

6. 3. Korea mission field

K vzniku časopisu došlo v roce 1905 sjednocením presbyteriánského periodika „*The Korea Field"* a metodistického „*The Korea Methodist"* v rámci všeobecného sjednocování aktivit evangelikálních misií pod záštitou *Genereal Council of Evangelical*

[130] OK, Sŏng-dŭk. Ŏndŏudŭ sŏngsŏ Saŏp. Korean Bible Society [online]. [cit. 2019-06-25]. Dostupné z: http://kbs.bskorea.or.kr/bskorea/pr/bibkorea/bibkor_read.aspx?idx=383
[131] OAK, Sung-Deuk. The making of Korean Christianity:Protestant encounters with Korean religions, 1876- 1915. Baylor University Press, 2013, s. 64
[132] UNDERWOOD, Lillias H. Underwood of Korea, New York: Fleming H. Revell Co, 1918, s. 169-170
[133] tamtéž, s.300
[134] OAK, Sung-Deuk. The making of Korean Christianity:Protestant encounters with Korean religions, 1876- 1915. Baylor University Press, 2013, s. 165 - 168
[135] UNDERWOOD, Horace H. A Partial Bibliography of Occidental Literature on Korea: From Early Times to1930. In: Transactions of the Korea Branch of The Royal Asiatic Society: Volume XX.. Seoul: Y.M.C.A Press, 1931, s. 36
[136] tamtéž, s.234

Missions in Korea,[137] jehož prvním předsedou byl právě Underwood. Cílem bylo sloužit čistě pro potřebu misie a nevěnoval se tedy zprávám z veřejné mimocírkevní oblasti.[138]

6. 4. Zahraniční periodika

Underwood pravidelně publikoval články také v zahraničních misijních zpravodajích jako byly „*Foreign Missionary"*, „*Mission Review of the World"* či „*Gospel in All Lands".* [139] Tímto způsobem jednak informoval světovou křesťanskou veřejnost o průběhu a specifikách misie v Koreji a vyzýval k většímu zapojení na této práci. V příloze č. 2 je k dispozici seznam článků H. G. Underwooda publikovaných v *„Mission Review of the World"*.[140]

[137] všeobecný koncil evangelikálních misií v Koreji
[138] PAIK, L. George. The History of Protestant Missions in Korea 1832-1910. [3. vyd.]. Sŏul: Yonsei University Press, 1980, s. 342, 381-382
[139] OAK, Sung-Deuk. The making of Korean Christianity:Protestant encounters with Korean religions, 1876-1915. Baylor University Press, 2013, s.429
[140] převzatý z indexu článků týkajících se Koreje publikovaných v „Mission Review of the World" v letech 1882-1939 dostupném v UCLA Online Archive on Korean Christianity

7. Lingvistický odkaz

Underwooda lze považovat jednoho z průkopníků jazykového studia korejštiny. Jak už bylo zmíněno v 2. kapitole, hned v Japonsku se začal věnovat studiu korejštiny. V něm pokračoval také po svém příjezdu do Sŏulu, kde se jeho učitelem stal římský katolík Song Tŏk-Čo,[141] který mimo jiné pomáhal francouzským misionářům sestavit korejsko-francouzský slovník. Underwood cítil, že je nezbytné vypracovat materiály v angličtině pro potřeby vzdělávání zahraničních misionářů přicházejících do Koreje. Proto brzy započal práci na dvou učebních pomůckách k výuce korejštiny.

7.1. An Introduction To The Korean Spoken Language

Během čekání na transfer do Koreje v Japonsku se Underwoodovi dostal do ruky výtisk „*Handbook of English-Japanese Etymology*“[142] od W. Imbrie,[143] jehož koncept se mu zalíbil natolik, že jeho principy aplikoval na vlastní studium korejštiny. To se ukázalo být velice efektivním, a proto se rozhodl v podobné formě vypracovat učebnici korejštiny. Underwoodovým cílem nebylo vytvořit systematizovanou gramatiku korejštiny, ale spíše uvedení do problematiky tohoto jazyka a položení základů k jeho rychlému a přesnému studiu.[144] Z jeho konceptu je evidentní, že se má jednat o učební pomůcku.

Podle Underwooda je efektivnímu studiu jazyka zapotřebí: každodenní používání korejštiny (k procvičení výslovnosti a intonace), dobrý korejský učitel, naučit se přemýšlet jako Korejec (ke správnému používání slov a větné struktury), studium sino-korejských termínů a čínských znaků (rozšíření slovní zásoby, zlepšení vyjadřování), ovládnutí pravidel honorifikačních termínů, pečlivost a píle. [145]

7. 1. 1. Struktura a obsah[146]

Učebnice se dělí na dva velké celky, *Grammatical Notes* (Gramatické poznámky; převážně teoretická část zabírající se použitím, strukturou a formou jazyka) a *English into Korean* (Z angličtiny do korejštiny; praktická část, překlady anglických frází do korejštiny).

---

[141] tamtéž, s. 145; totožná osoba se Song Sŏn-yongem (송선용) zmiňovaným v předmluvě „*Introduction to the Korean Spoken Language“*

[142] Příručka anglicko-japonské etymologie,;
IMBRIE, William. Handbook of English-Japanese Etymology. Tokyo: R. Meiklejohn & Co., 1880.

[143] William Imbrie (1845-1928), americký presbyteriánský misionář působící v Japonsku

[144] UNDERWOOD, Horace G. Introduction to the Korean Spoken Language. 2. Seoul: The Korean Religious Tract Society, 1914., s. V.

[145] UNDERWOOD, Horace G. Introduction to the Korean Spoken Language. 2. Seoul: The Korean Religious Tract Society, 1914., s. 1-3

[146] struktura revidovaného a rozšířeného druhého vydání z roku 1914

Underwood věřil, že aby student mohl skutečně dosáhnout výborné úrovně korejštiny je potřeba studovat obě tyto části zároveň. Tedy osvojit si korejské chápání jazyka obsažené v první části a za pomocí tohoto pochopení pak ve druhé části zkoumat jak by jazykové koncepty a metody angličtiny vyjádřil Korejec.[147]

Část první, gramatická, je rozdělená do 12 kapitol: 1. *Introductory remarks on the study of Korean* (Úvodní poznámky ke studiu korejštiny), 2. *The Korean alphabet and its sounds* (Korejská abeceda a její výslovnost), 3. *The noun* (Jméno), 4. *Pronouns and Pronominal adjectives* (Zájmena a pronominální adjektiva), 5. *The Numeral* (Číslovky), 6. *The Postpositions* (Postpozice), 7. *The Verb* (Sloveso), 8. *The Adjective* (přídavné jméno), 9. *The Adverb* (Příslovce), 10. *The Conjunctions* (Spojky), 11. *The Honorifics* (Honorifika), 12. *The structure of the sentence* (Větná struktura).

Underwood pro přehlednost používá západní rozlišení slovních druhů na 9 kategorií, ačkoliv upozorňuje, že korejští jazykovědci rozlišují pouze jména, slovesa a partikule.[148] Jednotlivé kapitoly vždy začínají obecnou charakteristikou daného slovního druhu, který je dále organizován do dalších subkategorií. V nich nalezneme v případě např. číslovek nebo postpozic jejich výčet a výklad jednotlivých gramatických jevů pojících se s nimi. Vše je vysvětleno za použití příkladů a případně doplněno o stručný historický vývoj pro kontext. Největší úsek první části zabírá kapitola věnující se slovesům, se kterými měli západní studenti také největší problém, vzhledem k rozsáhlosti a komplikovanosti jejich použití v korejštině.

Zatímco v první části Underwood předkládá jednotlivé korejské slovní druhy a jevy a hledá k nim anglický ekvivalent, v části druhé naopak v rámci daného slovního druhu nebo kategorie bere jazykový koncept užívaný v angličtině a hledá možnosti jeho vyjádření v korejštině. Druhá část je rozdělená do 10 kapitol zachovávajících stejné kategorie jako část první, každá kapitola je tedy věnována jednomu slovnímu druhu/kategorii. Kapitoly jsou dále rozděleny do podkapitol odpovídajících jednomu anglickému jazykovému konceptu/frázi. Na začátku podkapitoly je vždy proveden výčet možných způsobů překladu, které jsou dále rozvedeny a vysvětleny na příkladech ve větách převážně praktického

[147] UNDERWOOD, Horace G. Introduction to the Korean Spoken Language. 2. Seoul: The Korean Religious Tract Society, 1914., s. 1-3, s. 9
[148] tamtéž

charakteru. Výsledek by se dal označit za jakousi anglicko-korejskou učebnici konverzace, která ovšem není dělená tematicky.

Dílo také obsahuje tři přílohy. Příloha A se zabývá analýzou korejské foneticky včetně porovnání s fonetikou angličtiny. Obsahuje fonetické tabulky anglických i korejských konsonantů a také vokalický trojúhelník obou jazyků. Příloha B se zabývá zvláštními, specifickými a knižními formami jazyka. Jednou ze specifických forem je korespondence, jejichž správné podobě se věnuje příloha C. Poslední částí je *English index* (Jmenný rejstřík; v angličtině) a *Index of verbal forms* (Rejštřík slovesných tvarů; v korejštině).

7. 1. 2. Význam

Před vydáním této v Koreji takřka neexistovaly žádné jazykové příručky či přehledy gramatiky vhodné ke studiu. Práce francouzských misionářů na *„Grammaire Coréene“* (Korejská gramatika), která vyšla v roce 1881 byla sice záslužná, ale pro potřeby protestantských misionářů nevhodná. Jednat proto, že byla ve francouzštině a jednak kvůli zastaralému systému, který používala. Prvním protestantem, který se pokusil o jazykovou příručku byl John Ross, který v roce 1882 přišel s *„Korean Speech, with Grammar and Vocabulary“* (Korejská řeč včetně gramatiky a slovní zásoby). Byla to ale publikace tak plná nesrovnalostí a chyb, že byla téměř nepoužitelná.[149] Podobně na tom byl i manuál vydaný v roce 1887 Jamesem Scottem *„A Corean Manual, or Phrase Book, with Introductory Grammar“* (Korejský manuál či konverzační příručka s úvodem do gramatiky). [150] Underwoodova publikace se tak stala první jazykovou příručkou v angličtině, která studentům, především pak nově příchozím misionářům (ale i Korejcům se zájmem o angličtinu), sloužila dlouhou řadu let. V roce 1914 byla za asistence Underwoodova syna Horace H. vydána revidovaná a rozšířená verze. [151]

[149] PAIK, L. George. The History of Protestant Missions in Korea 1832-1910. [3. vyd.]. Sŏul: Yonsei University Press, 1980, s. 143

[150] tamtéž

[151] UNDERWOOD, Horace H. A Partial Bibliography of Occidental Literature on Korea: From Early Times to1930. In: Transactions of the Korea Branch of The Royal Asiatic Society: Volume XX.. Seoul: Y.M.C.A Press, 1931, s. 36

7. 2. A Concise Dictionary Of The Korean Language

Underwood se sbíráním a systematickým uspořádáváním korejských slov začal zabývat krátce po svém příjezdu do Koreje. V té době žádný korejsko-anglický ani anglicko-korejský slovník neexistoval. Výsledkem skoro pětileté práce bylo asi 10 000 slov na obou stranách, klasifikovaných a opatřených synonymem. Proveditelné však bylo vydání pouze vydání stručného slovníku, který by obsahoval ta nejdůležitější užitečná slova. To se povedlo v roce 1890, za asistence Homera Hulberta a Jamese Galea, kteří Underwoodovi pomohli s vyběrem a doplněním těch nejběžnějších a nejvhodnějších termínů.[152]

7. 2. 1. Struktura a metodika

Slovník je rozdělen na dvě části, korejsko-anglickou a anglicko-korejskou. S kompilací korejsko-anglické části asistoval J. S. Gale, s anglicko-korejskou částí H. B. Hulbert. Součástí korejsko-anglické části je také oddíl věnovaný číslovkám a dnům v týdnu a měsíci. Slovník vyšel jako kapesní verze ve dvou svazcích a také jako jednosvazková studijní verze.[153]

Největší obtíž v kompilaci slovníku viděl Underwood ve správném hláskování, neboť v té době nebyla žádná oficiálně stanovená pravidla a standardy pro přepis do korejské abecedy hangŭl. Hláskování probíhalo čistě foneticky a na jednotném standardu se nikdo nemohl shodnout. Jako přípustné a všeobecně uznávané bylo hláskování použité ve slovníku rýmů Čŏnun okpchjŏn (全韻玉篇),[154] Underwood ho tedy použil jako standard pro hláskování a pro určení pořadí hlásek. U slov neobsažených v tomto slovníku se snažil dohledat jejich původ a od něj pak správné hláskování odvodit.[155]

Velká pozornost byla také věnována samotným definicím, které měly být co nejpřesnější a zároveň neměli příliš široký ani příliš úzký význam. Každé slovo bylo srovnáváno s korespondujícím slovem ve slovníku *„Dictionnaire Coréen-Français“* (Korejsko-francouzský slovník), [156] jenž byl Underwoodovi cenným

[152] UNDERWOOD, Horace G. A concise dictionary of the Korean language in two parts: Korean-English and English-Korean [online]. Yokohama: Kelly and Walsh, 1890, s. II
[153] UNDERWOOD, Horace G. A concise dictionary of the Korean language in two parts: Korean-English and English-Korean [online]. Yokohama: Kelly and Walsh, 1890, s.V
[154] rýmový slovník vydaný pravděpodobně na přelomu 18. a 19. století
[155] UNDERWOOD, Horace G. A concise dictionary of the Korean language in two parts: Korean-English and English-Korean [online]. Yokohama: Kelly and Walsh, 1890, s.III
[156] MISSIONS ÉTRANGÈRES DE PARIS. Dictionnaire Coréen-Français. Yokohama: C. Lévy, 1880.

pomocníkem a na který se odkazoval, ačkoli se jejich definice v mnohém liší.[157] Definice sinokorejských slov byly porovnávány s jejich odpovídajícími termíny ve Williamsově *„Syllabic Dictionary of the Chinese Language“* (Sylabický slovník čínského jazyka).[158]

7. 2. 2. Význam

Jak už bylo výše zmíněno, Underwood byl autorem vůbec prvního slovníku anglicko-korejského i korejsko-anglického. Tento slovník se stal otcem všech následujících slovníků.[159] J. S. Gale, který mu s jeho kompilací asistoval, byl vynikajícím jazykovědcem a lexikologem, který se následující léta neúnavně věnoval práci na tvorbě rozsáhlejšího korejsko-anglického slovníku, jeho první verzi vydal v roce 1897. Underwoodův anglicko-korejský slovník zůstal po dlouhá léta nepřekonaný. G. H. Jones vydal svůj anglicko-korejský slovník v roce 1913, J. S. Gale v roce 1924. Roku 1925 Horace H. Underwood revidoval a výrazným způsobem rozšířil původní anglicko-korejský slovník svého otce.[160]

[157] UNDERWOOD, Horace G. A concise dictionary of the Korean language in two parts: Korean-English and English-Korean [online]. Yokohama: Kelly and Walsh, 1890, s.IV

[158] WILLIAMS, Samuel Wells. A syllabic dictionary of the Chinese language; arranged according to the Wu-Fang Yuen Yin, with the pronunciation of the characters as heard in Peking, Canton, Amoy, and Shanghai. Shanghai: American Mission Press, 1874.

[159] PAIK, L. George. The History of Protestant Missions in Korea 1832-1910. [3. vyd.]. Sŏul: Yonsei University Press, 1980, s. 145

[160] UNDERWOOD, Horace H. A Partial Bibliography of Occidental Literature on Korea: From Early Times to 1930. In: Transactions of the Korea Branch of The Royal Asiatic Society: Volume XX.. Seoul: Y.M.C.A Press, 1931, s. 35

8. Religionistické dílo

8.1. Call Of Korea: Political, Social, Religious

Underwood své dílo *„Call of Korea" (Volání Koreje)* připravoval na podzim a v zimě roku 1907 během svého pobytu v USA, kde horlivě propagoval misijní snažení v Koreji, a kde kromě finanční podpory hledal také nové dobrovolníky. Ústředním tématem knihy je misie: její minulost, přítomnost, metody a formy práce.

8. 1. 1. Struktura a obsah

Kniha začíná autorovou předmluvou, po které následuje úvod Arthura T. Piersona. Jádro samotného díla tvoří 6 kapitol dále dělených do menších tematických celků a závěrečný seznam otázek a odkazů.

V první kapitole *The Country* (*Země*) se autor zabývá geografickou polohou země, její velikostí, klimatem, hornatostí a zemědělskou činností (včetně pěstování konkrétních plodin jako např. ženšen). Dále komentuje hustotu zalidnění a úmrtnost v závislosti na nedostatečných hygienických podmínkách. Zabývá se také politickým uspořádáním země a historií v souvislosti s ní. Vše se co nejlépe snaží přiblížit americkému čtenáři za použití srovnání s pro ně dobře známými skutečnostmi. [161]

Druhá kapitola *The People: Their Secular Life* (*Lidé: jejich sekulární život*) je první ze dvou částí pojednávající o obyvatelích Koreje. Autor Korejce nejprve popisuje z hlediska vzhledu, což přirozeně vyvolá otázku jejich etnologického původu, který považuje za nejasný a dále odkazuje na Hulbertovo dílo „The Passing of Korea". Underwood dále porovnává obyvatele Koreje, Japonska a Číny. Je toho názoru, že stejně jako Korea leží geograficky mezi Čínou a Japonskem, je možná ji tam zařadit i z hlediska mentality, jakýsi střed dvou podle něj velmi odlišných způsobů přemýšlení. Korejce označuje za inovativní národ s velkým potenciálem, který má díky drilování čínských klasiků schopnost velmi rychle se učit. Zároveň upozorňuje na určitou primitivnost, projevující se především v podřadném postavení žen ve společnosti. Dále se zabývá způsobem bydlení i oblékání, životem v domácnosti, vzděláváním, uměním a v neposlední řadě také jazykem.[162]

[161] UNDERWOOD, Horace G. Call of Korea: Political, Social, Religious [online]. New York: Fleming H. Revell, 1908, s. 15-43
[162] tamtéž, s. 44-76

Třetí kapitola *The People: Their religious life* (*Lidé: jejich náboženský život*) obsahuje představení nejdůležitějších korejských náboženských představ a konceptů, včetně rituálů a zvyků z nich vycházejících. Korejci samotní jsou pak představováni jako národ velmi pověrčivý, ale který má za sebou dlouhá náboženské lhostejnosti, což podporovalo rozšířenou myšlenku, že Korea je zemí prostou náboženství. Underwood tvrdí, že Korejci jsou ve své podstatě nábožensky založení, ale že tři hlavní korejské věrouky (podle něj pověry a filosofie) udělaly jen velmi málo pro morální ukotvení Korejců.[163] Všechny jsou podle něj v přímém rozporu s křesťanstvím.[164]

Čtvrtou kapitolu *Forms and Methods of work* (*Formy a metody práce*) začíná autor popisem lékařské práce, která se prokázala být jednou z nejdůležitějších forem misijní práce v Koreji. Popisuje její pozitivní vliv na postavení misionářů a na všeobecné zlepšení ve zdravotnictví. Dále se zabývá vylíčením prvních evangelizačních pokusů v ulicích a na vesnicích, stavění prvních modliteben a biblickému vyučování. Vzdělávací činnost (presbyteriánské misie) ukazuje jako orientovanou převážně směrem na křesťany, veškeré plány na založení akademií a vyšších škol jsou zaměřeny na vzdělávání pro potřeby církve. Dále se věnuje otázce překladů a šíření náboženské literatury a specifikám misijní práce žen.[165]

Pátá kapitola *The Past and Present of Missions in Korea* (*Minulost a současnost misie v Koreji*) shrnuje dějiny misie od rané římskokatolické misijní práce v 18. století přes snahy prvních protestantů Gutzlaffa a Thomase, práci Johna Rosse ze zahraničí až k otevření země a příchodu prvních presbyteriánských a metodistických misionářů. Potom dělí činnost protestantských misií do čtyř období. Prvním období je obdobím začátků a přípravných prací. Byla to doba pokládání základů, tvorby překladů, křtů prvních konvertitů. Po zhodnocení ovoce prvních let práce opakuje Underwood myšlenku, že Korejci nejsou lidem nenáboženským, ale lidem, kterým schází (to správné) náboženství. Druhé období označuje za období expanze, nové posily přicházející z Australské a Kanadské presbyteriánské církve, americké Jižní presbyteriánské a Jižní metodistické církve, Anglikánské církve a z organizací jako Y.M.C.A. umožnily rozšíření pole působnosti a pokrytí většího území. Ve třetím a čtvrtém období popisuje bohatou „sklizeň“ misionářské práce, které shrnuje v tabulce ukazující nárůst počtu sborů, jejich

[163] UNDERWOOD, Horace G. Call of Korea: Political, Social, Religious. New York: Fleming H. Revell, 1908, s.95
[164] tamtéž, s.78 - 99
[165] tamtéž, s. 100-126

členů, ale i výši vybraných příspěvků. Vyjadřuje, že dveře příležitosti jsou otevřeny dokořán, neboť si misionáři získali důvěru jak prostého lidu, tak u císaře a vysokých úředníků.[166]

Šestá kapitola *The Work of the Denominations* (*Práce denominací*) je podrobným přehledem veškeré misijní činnosti všech větví Presbyteriánské a Metodistické církve. Začíná vždy stručnou historií okolnosti příchodu a počátků práce, poté se věnuje jednotlivým stanicím církví, uvádí datum vzniku, počet členů, kdo ji má na starosti a popisuje její činnost lékařskou, evangelizační a vzdělávací. Jako jedinou mimo-presbyteriánskou a mimo-metodistickou církvi uvádí církev Anglikánskou.[167]

Závěrečnou část tvoří *Question and References* (*Otázky a reference*). V ní je každá kapitola rozdělena do tematických okruhů, které jsou opatřeny příslušnými otázkami k textu. Otázkám v každé kapitole je přiřazen určitý předmět, kterým autor objasňuje čeho chce kladením těchto konkrétních otázek dosáhnout. Následuje rovněž tematicky rozdělený seznam referencí k hlubšímu studiu.

8. 1. 2. Cíle, prostředky a funkce

Underwood zasvětil celý svůj život evangelizaci a budování církve v Koreji. Na vlastní oči pozoroval pozitivní vliv působení protestantské misie na proměnu země, a právě proto si dobře uvědomoval, jak nedostatečný je počet pracovníků na této „žni“. Uvádí statistiku, že zatímco v USA má presbyteriánská církev jen ve státech Pensylvánie a New York přes 2000 církevních pracovníků, v celé Koreji je dvacet let od otevření země započetí misijní práce jen 65 misionářů, a to ze všech protestantských církví dohromady. Na jednoho misionáře tak připadalo v přepočtu 200 000 obyvatel.[168]

Není tedy překvapivé, že autorovým záměrem bylo použití knihy jako nástroje propagace misijní práce v Koreji. To je patrné již ze samotné autorovy předmluvy, ve které doufá, že touto knihou *„zmocní křesťanskou církev ke slyšení tohoto 'Volání Koreje', přivede americký lid k uvědomění, že je to Boží volání pro tento čas a k vyslání*

[166] UNDERWOOD, Horace G. Call of Korea: Political, Social, Religious [online]. New York: Fleming H. Revell, 1908, s. 127 - 150
[167] tamtéž, s.151-188
[168] UNDERWOOD, Horace G. Call of Korea: Political, Social, Religious. New York: Fleming H. Revell Co, 1908, s.20

posil.“ [169] Tuto naději s ním sdílí i autor úvodu Arthur T. Pierson,[170] který po krátkém shrnutí misijní historie v Koreji pokládá čtenáři otázku: Jak na toto volání odpovíme?

Korea byla dlouhou dobu uzavřenou zemí, jejíž poloha na východě Asie znamenala, že pro většinu západního světa zůstávala po dlouhou dobu zemí neznámou a tajemnou. Underwood chová naději, že zvýšením povědomí o Koreji a povzbudivým vylíčením práce misionářů se také zvýší podpora misie ze zahraničí, a to z hlediska zdrojů finančních, ale především personálních. Proto se v knize nejprve věnuje komplexnímu vylíčení Koreje z hlediska geografického, sociálního a religionistického, které ovšem často popisuje v kontextu svých zkušeností a hodnotí na základě svého morálního přesvědčení. Z toho vyplývá, že autorovým cílem nebylo vytvoření striktně objektivního odborného díla. Hlavním předmětem je skutečně misie, které věnuje větší prostor.

Dalo by se říct, že *„Call of Korea“* měla plnit tři funkce - osvětovou, náborovou, a vzdělávací. Osvětovou ve smyslu přiblížení života a podmínek v Koreji méně obeznámeným čtenářům, náborovou v tom, že měla za cíl vyvolat zájem o misijní práci v Koreji, vzdělávací pak tím způsobem, že se dala použít jako příručka/učebnice pro nově příchozí misionáře.

8. 2. The Religions Of Eastern Asia

Během svého pobytu v USA se Underwood kromě propagace misie v Koreji věnoval i přednášení na univerzitách v New Yorku a v Princetonu, kde kromě série přednášek na téma misie a jejích specifických potřeb v Koreji přednášel na téma náboženství ve východní Asii. Zkompilováním těchto lekcí vzniklo dílo *„The Religions of Eastern Asia“* (*Náboženství východní Asie*).

8. 2. 1. Struktura a obsah

Vzhledem k charakteru původu tohoto textu byl jeho rozměr nutně omezený. V rámci jedné lekce Underwood samozřejmě nemohl své studenty seznámit se všemi aspekty jednotlivých náboženství a ačkoli k publikované verzi připojil řadu příloh v podobě upřesňujících textů, bylo se při jeho tvorbě nutné zaměřit jen na některé aspekty těchto náboženství. Underwoodovým cílem bylo studovat je se zaměřením na jejich pojetí božstva/Boha a tyto koncepty ilustrované jejich literaturou i náboženskou praxí porovnat s křesťanskou doktrínou o Bohu.

[169] tamtéž, s.7
[170] Arthur Tappan Pierson (1837-1911), presbyteriánský pastor a propagátor misie, editor *Missionary Review of the World*

Dílo je členěno do 6 kapitol, první tři kapitoly se věnují tzv. národním náboženstvím: Taoismem (Čína), Šintoismem (Japonsko) a Korejským šamanismem (Korea). Další dvě kapitoly pak pojednávají o buddhismu a konfucianismu ve vtahu k všem těmto zemím. Poslední kapitola se zabývá porovnáním těchto náboženských systémů s křesťanstvím.

V každé kapitole se nejdříve zabývá původem daného náboženství, snaží se objasnit jeho filosofii a principy, načež ukazuje jaká je jeho soudobá podoba. Odkazuje se na množství historických pramenů a také integruje výsledky studií tehdejších předních sinologů a japanistů.

V první kapitole týkající se taoismu Underwood nejprve nesouhlasí s tvrzením J. Leggeho,[171] že ačkoli byl Lăozi (老子) [172] (předpokládaný autor stěžejního díla taoismu *„Dào dé jīng“),*[173] považovaný za současníka Kŏng Fūzĭ(孔夫子) [174], samotný taoismus jako náboženství vznikl až o staletí později. Argumentuje, že taoismus sice nebyl systematizovaný, ale jeho principy obnášející animistické a spiritistické prvky byly rozšířené do té míry, že samotný konfucianismu vznikl právě jako reakce na něj. Od Leggeho naopak přejímá myšlenku původního monoteistického charakteru primitivního náboženství staré Číny, které podle něj ale bylo už v době Lăozi v rozkladu. Samotného Lăozi považuje za dobrého filosofa, nicméně se domnívá, že současná podoba taoismu už s jeho původními myšlenkami úplně nesouzní. Stěžejní dílo taoismu „*Dào dé jīng“* považuje za srozumitelné jenom díky velkému množství později přidaného komentáře, což ho vede k závěru, že význam původního díla nelze plně poznat. Taoistickou filosofii posuzuje pouze z hlediska jeho pohledu na Boha, zde se ztotožňuje s R. K. Douglasem, který tvrdí, že pro osobního Boha není v taoistické filosofii místo, a že se jedná o filosofii čistě panteistickou, která postupným umenšováním významu původního *Shàngdì (*上帝) [175] dala vznik nepřehlednému množství místních božstev a duchovních bytostí, na které delegovala jeho schopnosti a pravomoci. Soudobou podobu taoismu

[171] James Legge (1815-1897), skotský misionář, sinolog, překladatel klasických čínských textů
[172] filosof starověké Číny, zakladatel taoismu, údajný autor Dào dé jīng
[173]道德经, základní kniha taoismu, ovlivnila i další čínské filosofické školy
[174] čínský filosof, z jehož filosofie vznikl kkonfucianismus, kompilator Pěti klasiků
[175] čínský termín pro Nejvyšší božstvo

považuje za velmi imorální a materialistickou, protože její božstvo slouží čistě k naplnění osobních specifických potřeb jeho následovníků.[176]

V úvodu druhé kapitoly zabývající se japonským šintoismem Underwood nejdříve zdůrazňuje fakt, že studium japonské historie a mytologie je studium výrazně mladšího období než je tomu například v Číně. Neexistence písemných pramenů z doby před 8. století způsobila, že o praxi původního šintoismu nemáme žádné záznamy. Upozorňuje, že takřka veškerá data pochází z kronik *Kodžiki (*古事記) [177] a *Nihonšoki (*日本書紀) [178], které však vznikly s jasným účelem upevnit pozici vládnoucího rodu vytvořením mytologie, která by jim přisuzovala božský původ. Underwood souhlasí s G. W. Knoxem[179], který tvrdí, že originální náboženství Japonska je založené čistě na uctívání přírody, nikoli uctívání předků, jak tvrdili někteří jiní akademikové. Zároveň se ztotožňuje s názorem, že původní šintoismus byl striktně polyteistickým náboženstvím, ve kterém neexistoval koncept nejvyššího boha, ačkoli je kladen velký důraz na bohyni slunce. Dále ukazuje některé principy šintoismu na úryvcích z výše zmíněných kronik, které vzhledem k okolnostem jejich vzniku neměly náboženský motiv ani cíl ukotvit morální či etický kodex. Šintoistická božstva byla antropomorfní a nevyznačovala se nějakými morálními charakteristikami. Z této absence etického kodexu, konceptu hříchu a principu trestu a odměny pak vychází chování a praktiky, které Underwood považuje za imorální. Věnuje se také popisu některých náboženských obřadů, počtu jeho chrámů, neexistenci model (s výjimkou falického kultu). S příchodem buddhismu prakticky čistý šintoismus vymizel či spíše splynul s buddhismem do té míry, že od něj nebyl rozlišitelný. Jeho obnova pak započala až v druhé polovině 18. století, ale tuto obnovu pokládá spíš za politickou záležitost, neboť šintoismus ve své podstatě je náboženstvím silně podporující nacionalismus.[180]

Ve třetí kapitole se Underwood nejdříve věnuje porovnání vývoje původního přírodního náboženství v Číně, Japonsku a Koreji. Primitivní víru Korejců stopuje až do období státu Pujŏ, neexistenci zmínek o uctívání jiných nižších božstev a duchů mimo

[176] UNDERWOOD, Horace G. The Religions of Eastern Asia ,New York: The Macmillan company, 1910, s. 1-40
[177] nejstarší kronika Japonska z raného 8. století, sbírka mýtů, legend, písní, genealogií a orálních tradic
[178] mladší, detailnější kronika Japonska
[179] George William Knox (1853–1912), presbyteriánský misionář v Japonsku, profesor filosofie a etiky ¨ na Imperial University of Tokyo
[180] UNDERWOOD, Horace G. The Religions of Eastern Asia ,New York: The Macmillan company, 1910, s. 41-92

Nebes považuje za možný důkaz toho, že původní náboženství bylo monoteistické, což se snaží dokázat i na legendě o Tangunovi (檀君)[181]. Pro korejské přírodní náboženství *singjo (*神敎) se vžil termín šamanismus. Underwood ale termín šamanismus používá jen velice neochotně, protože podle něj charakterizuje pouze některé projevy korejského přírodního náboženství. Snaží se definovat jeho doktríny, ke kterým je ale velice skeptický. Tvrdí, že v korejském šamanismu neexistuje žádná hierarchie, organizované kněžství, jejich chrámy, svatyně jsou navzájem nezávislé a jejich víry se často vzájemně odlišují natolik, že je těžké nějaké doktríny vůbec stanovit. Přesto mají základní společné prvky jako je víra v *Hananim* (Nebesa), *Samsin* (Tři Bohové), lokální božstva jako patroni měst a vesnic, božstva spojená s přírodními fenomény a víra v *sin (duch)*, duchy zemřelých. Za nejviditelnější považuje praktiky, které můžeme nazývat šamanistické a které vycházely právě z víry v *sin/küisin.* Definuje práci šamanů *pchansu* a šamanek *mudang*, včetně popisu některých rituálů, tzv. kutů. Závěrem opakuje svoji teorii o možném monoteistickém charakteru původního primitivního náboženství, které časem degradovalo na čistě polyteistické. [182]

Čtvrtá kapitola se zabývá konfucianismem, který se v odlišných formách projevil v náboženství ve všech třech zemích. Underwood nejprve představuje filosofii samotného zakladatele Kŏng Fūzĭ. Tvrdí, že ačkoli mezi základní texty konfuciánského kánonu patří *Wŭjīng* (五經, Pět klasiků), tato díla nijak nereflektují filosofii samotného Kŏng Fūzĭ, který byl pouhým kompilátorem a editorem, nikoli autorem myšlenek v nich obsažených. Jeho filosofii lze podle něj nejlépe poznat z Lún Yŭ (論語, Hovory), kde je téměř ignorováno prastaré uctívání Shàngdì (ve Wŭjīng častokrát zmiňované) a samotný Kŏng Fūzĭ zde ve svých výrocích vyjadřuje myšlenku, že člověk není schopen pojmout nadpřirozeno, a proto je zbytečné se o to snažit. To vede k názoru, že cílem Kŏng Fūzĭ nebylo založení náboženství, ale spíše vytvoření politicko-etického systému. Z tohoto hlediska pak lze chápat tvrzení, že konfucianismus nelze klasifikovat jako náboženství. Následovníci Kŏng Fūzĭ zachovali a rozšířili jeho dílo takovým způsobem, že začalo být považováno za klasické a stalo se alfou i omegou čínského vzdělávání. Underwood dále tvrdí, že z hlediska soudobého konfucianismu lze mluvit o existenci polyteistického panteonu bohů, z nichž toho nejvyššího, Shàngdì, může rituálně uctívat pouze císař. Co se

[181] bájný zakladatel prvního korejského království v roce 2 333 př. n. l.
[182] UNDERWOOD, Horace G. The Religions of Eastern Asia ,New York: The Macmillan company, 1910, s. 93-142

týče rituálního uctívání zemřelých předků, považuje ho za základní kámen konfucianismu, nesouhlasí však s některými badateli, kteří tvrdí, že má počátek v primitivních přírodních náboženstvích. Podobně jako v Číně i v Koreji byl konfucianismus přijat jako morální a literární standard, na němž bylo zakládáno vzdělávání. Na rozdíl od Číny však není uctívání nejvyššího vládce (v Koreji Hananim) omezeno jen na vládce a uctívání předků je zde jednoduší a méně ceremoniální. V Japonsku byl po dlouhou dobu konfucianismus potřebný a praktikovaný pouze z hlediska jeho etického kodexu. V 17. století pak proběhla jeho renesance, stoupl zájem o čínské klasiky a stejně jako v Číně a Koreji se stal základem vzdělání. Přesto byl přijímán spíše jako filosofie než jako náboženství. Underwood uzavírá tuto lekci poukázáním na postupný rozklad a úpadek tohoto náboženství, jehož učení je nahrazováno západním moderním pojetím vzdělání. [183]

V páté kapitole se Underwood nejdříve zabývá buddhismem obecně, aby poté mohl objasnit jakými odlišnými způsoby se vyvíjel v Číně, Japonsku a Koreji. Začíná známou legendou o Buddhovi (Siddhártha Gautama)[184], kterého považuje za historickou osobnost. Vysvětluje klíčovou myšlenku jeho učení, které tkví v uniknutí, uvolnění a dosáhnutí klidu mysli oproštěním se od strastí tohoto světa. Učí, že překážkou na cestě k tomuto oproštění je touha, kterou je nutné překonat. Označuje ho za Jana Křtitele Indie, neboť také kázal asketismus a nutnost žít správný život, ale na rozdíl od Jana výsledkem tohoto snažení není posmrtný život, ale naopak nicota, prázdnota zvaná Nirvana, kterou Underwood považuje za jakousi mentální sebevraždu. Underwooda studium pramenů přesvědčilo, že Buddhovo učení bylo ateistické a ve své podstatě sobecké, protože nabízelo cestu pouze k individuálnímu oproštění. A protože jeho učení nemělo žádného boha, neznalo také správný koncept hříchu. Buddhismus označuje za původně metafyzický systém, do kterého se personifikováním Buddhy, Dharmy (zákon) a Sanghy (mništvo) jeho následovníky vkradlo modlářství. Underwoodovým závěrem je to, že ač byl Buddha (Gautama) ateista, jeho náboženství je modlářské a polyteistické. Jako pozitivní vnímá buddhistický systém morálky a myšlenku, že Nirvany lze dosáhnout jedině skrze kněžství. Úspěch buddhismu podle něj vězí v jeho schopnosti se přizpůsobit době a místu více než jakýkoli další kult. Co se týče literárních pramenů, Underwood uvádí, že do angličtiny byl přeložen jen malý zlomek rozsáhlého existujícího kánonu. Zatímco pouze studium knih by mohlo vést k názoru, že buddhismus je pouze filosofií, praxe nás přesvědčuje, že se jedná jednoznačně

[183] UNDERWOOD, Horace G. The Religions of Eastern Asia ,New York: The Macmillan company, 1910, s. 143 - 182

[184] Siddhārtha Gautama (přibližně 563/480 - 483/400)

o náboženství. Neobsahuje ale koncept stvořitele, nehledá počáteční původ existence, ale reprezentuje přírodu jako neustále se otáčející kolo, z kterého lze uniknout pouze dosažením Nirvany. Buddhistický polyteismus v Číně absorboval taoistická božstva do té míry, že jednotlivé chrámy těchto dvou kultů od sebe nejsou rozlišitelné. Typickým pro Čínu je uctívaní Guānyīn (觀音)[185], bódhisattvy soucitu. Underwood dále uvažuje pozitiva a přínos buddhismu v Číně, jenž vidí v tom, že konfrontuje rigidní konfucianismus, přináší sebou větší spiritualitu a zvyšuje postavení žen tím, že jim umožňuje stát se mniškami. Naopak za negativum považuje fakt, že jeho polyteistický charakter ještě více umenšil koncept Shàngdì a svým eklektismem způsobil náboženskou lhostejnost. Co se týče Koreje, zde byl buddhismus přijat v období Samhan (三韓, Tří království) a přinesl s sebou vysokou čínskou kulturu. S nástupem dynastie I[186] ve 14. století byl ale tabuizován a z měst vytlačen do hor, kde docházelo k jeho postupnému úpadku. Underwood také tvrdí, že měl poměrně malý vliv, nijak nemodifikoval korejskou představu o nadřazenosti Hananim, uvádí, že v buddhistických klášterech byla dokonce často přijímána myšlenka, že Buddha je jedním z nižších božstev. Do Japonska se buddhismus dostal přes korejské mnichy, kteří společně s tímto náboženstvím propagovali také čínskou literaturu a vzdělanost. Japonské šintoistické božstvo bylo plně absorbováno do buddhistického panteonu a výsledkem byl jakýsi smíšený buddhismus. Nejpopulárnější sektou je pak kult Čisté země (浄土宗) uctívající buddhu Amitábhu.[187]

Závěrečnou kapitolu Underwood začíná zpochybněním teorie o evoluci náboženství, která říká, že počátkem každého náboženství byla primitivní animistická a fetišistická víra, která se postupně vyvíjela a přeměňovala do vyšších náboženských forem. Underwood je toho názoru, že tuto teorii nelze nijak prokázat, protože nemůžeme jistě vědět jaké byly náboženské představy primitivního člověka. Také tvrdí, že nikdo nebyl schopen v historii nalézt příklad toho, jak se primitivní uctívání předků či fetišů vyvinulo v nejvyšší teistickou myšlenku, monoteismus, přirozeně bez vnějšího vlivu. Domnívá se naopak, že prvotní náboženské představy byly čistě monoteistické, ale postupem času degenerovaly. Je toho názoru, že náboženská historie Číny a Koreje je toho důkazem. Neustálý klesající trend pak vidí i u monoteistických náboženství jako je judaismus

[185] ženská podoba indického bodhisattvy Avalókitéšvary

[186] dynastie Čoson (全州李氏) založená generálem I Sŏng-gje

[187] UNDERWOOD, Horace G. The Religions of Eastern Asia ,New York: The Macmillan company, 1910, s. 183-230

a křesťanství. Underwood dále shrnuje jednotlivá náboženství a jejich odlišné projevy v Číně, Koreji a Japonsku. Podle jeho názoru ani jedno z těchto náboženství není schopné uspokojit všechny potřeby svých následovníků. Jejich doktríny ani jejich etika nedokážou vyřešit problém života a smrti, neposkytují žádnou pomoc ani naději. Tyto nedostatky a tuto prázdnotu podle jeho názoru může naplnit jenom křesťanský monoteismus jakožto nejvyšší teistická forma. Biblické křesťanství považuje za nejvyšší a jedinou pravou formu náboženství, východním náboženstvím podle něj schází autorita Bible a jejich spiritualita je materialistická.[188]

8. 2. 2. Význam

„Religions of Eastern Asia" je klíčovým Underwoodovým dílem, ve kterém se snaží představit východoasijská náboženství především s ohledem na jejich pojetí konceptu boha/Boha. Omezený rozměr díla mu neumožnil zabývat všemi aspekty těchto náboženství. Nezachází tedy do velkých podrobností v popisu historie, doktrín či rituálů, ale snaží se zachytit změny v myšlení stoupenců těchto náboženství. Toto dílo zaznamenává posun v myšlení nejen samotného Underwooda, ale odráží změnu pohledu na ne-křesťanská náboženství v misionářském světě. Underwood do Koreje přišel jako mladý misionář v roce 1885 a jeho názory v mnohém odrážely konzervativní a fundamentalistické postoje protestantských církví 19. století na ne-křesťanská náboženství, které označovaly za ďábelská, modlářská a pohanská. Také Underwood zpočátku zaujímal vůči korejským náboženstvím tento postoj, jehož proměnu je možné pozorovat v souvislosti s „otázkou termínu". Zatímco ostatní misionáři jako J. Gale a H. Hulbert byli přesvědčení o tom, že Korejci původně uctívali monoteistického boha *Hananim*, Underwood jako jediný vytrvával v opozici až do roku 1904, kdy po vlastním hlubokém studiu korejské mytologie a náboženství tuto teorii přijal.[189]

Underwoodovo studium původních korejských náboženských představ ho dovedlo až k myšlence čistě monoteistického *Shàngdì* J. Leggeho.[190] Možnost monoteismu ve staré východní Asii dále rozvádí právě v „*Religions of Eastern Asia.*"[191] Zde můžeme pozorovat jeho inklinaci k teorii devoluce/degradace, když tvrdí, že původní národy měly

[188] UNDERWOOD, Horace G. The Religions of Eastern Asia,New York: The Macmillan company, 1910, s. 231-264

[189] OAK, Sung Deuk. Edinburgh 1910, Fulfillment Theory, and Missionaries in China and Korea [online]. , 15 [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: http://koreanchristianity.cdh.ucla.edu/images/stories/fulfillment_theory_JAAT.pdf

[190] tamtéž

[191] tamtéž

vyšší a čistší představy o Bohu, které degenerovaly a postupem času z nich vznikl polyteismus či panteismus. Souhlasí s Leggem, Galem i Hulbertem, kteří tvrdí, že čínský *Shàngdì* i korejský *Hananim* byl ten Nejvyšší vládce a tyto národy jej tak také uctívali.[192] Přijímá také teorii, že po velké Potopě, tak jak se o ní píše v Bibli, se potomci Noemových synů dostali až do Číny, kam s sebou také přinesli svůj originální monoteismus.[193] Svým způsobem tak ztotožňuje *Shàngdì* s judaistickým *Jehovou*. Underwood věří, že koncept křesťanského Boha je výrazně nadřazený konceptům těchto východoasijských náboženství, jejichž doktríny a filosofie jsou podle něj nedostačující k naplnění náboženských potřeb člověka. Tím se přesouvá k tzv. teorii naplnění (fulfillment theory). Underwood je přesvědčený, že všechny světové náboženské systémy mohou nalézt naplnění v křesťanství, které je tím pravým náboženstvím.[194] Underwood tak od prvotního popírání a odmítání možnosti existence společných rysů mezi křesťanstvím a jinými náboženstvími přechází k hledání jejich bodu kontaktu společných rysů v „Religions of Eastern Asia“. Jakožto křesťan, misionář a pastor samozřejmě i nadále zaujímá postoj nadřazenosti křesťanství, ale už jen to, že je schopen hledat a nalézat v těchto ne-křesťanských náboženstvích pozitiva je důkazem proměny, jakou jeho teologie náboženství prošla.

[192] OAK, Sung Deuk. Edinburgh 1910, Fulfillment Theory, and Missionaries in China and Korea [online]. , 15 [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: http://koreanchristianity.cdh.ucla.edu/images/stories/fulfillment_theory_JAAT.pdf

[193] tamtéž

[194] UNDERWOOD, Horace G. The Religions of Eastern Asia,New York: The Macmillan company, 1910, s. 231-264

9. Význam a odkaz misijní činnosti H. G. Underwooda

Horace Grant Underwood, korejským jménem Won Tu-u (元杜尤) si za 31 let svého působení v Koreji vysloužil přízvisko „První misionář“. Ačkoli v Koreji působila celá řada misionářů, která se více či méně zapsala do historie Koreje, je to právě Underwood, který je v Koreji nejčastěji zmiňován a oslavován.

Jeho popularita mezi Korejci byla velká již za jeho života. Budeme-li věřit popisu jeho manželky Lillias, byl to člověk otevřený a přátelský ke všem bez rozdílu. Jeho elán, zápal a sebevědomí možná často působily až agresivně, ale byla to právě jeho vášeň pro věc, která byla hnacím motorem jeho rozsáhlé činnosti. Také proto mu jeho studenti přezdívali Pul tongari (Ohnivý plamen/Plamínek ohně).[195] Šíře jeho aktivit byla skutečně veliká, obzvlášť po přelomu století by se jen obtížně hledala nějaká instituce, organizace nebo rada, které by nepředsedal nebo minimálně nebyl její součástí. Tato práce se sice zabývá pouze Underwoodovou misijní činností, je ovšem třeba zmínit, že svou roli hrál i v oblasti politiky a diplomacie. Vždycky ale stál na straně korejského národa a tento fakt, společně s odkazem, který po sobě zanechal jsou příčinou jeho velké popularity, která trvá dodnes.

Vysoce ceněná je jeho aktivita na poli vzdělávání, především pak založení *Chosen Christian College,* která je předchůdkyní dnešní prestižní Yonsei University, kde najdeme památníky věnované Underwoodovy doslova na každém kroku. Deset let po jeho smrti byla na pozemku školy vztyčena Underwoodova socha, která byla nejprve odstraněna Japonci, znovu postavena po osvobození v roce 1948, zničena během korejské války a znovu vztyčena v roce 1955. Na plaketě v angličtině stojí *„Messenger of God, Follower of Christ, Friend of Korea”*.[196] Korejský nápis je o něco delší a je zakončený slovy: *„Kdo říká, že se doktor [Underwood] dožil 57 let? Doktor tu zůstává s námi.“*[197] Součástí univerzitního kampusu je také administrativní budova nesoucí název *Underwood Hall*, dále knihovna *Underwood Memorial Library* a také v roce 2006 založená *Underwood International College*. Z domu postaveného Horacem H. Underwoodem, ve kterém

[195] UNDERWOOD, Lillias H. Underwood of Korea: being an intimate record of the life and work of the Rev. H.G. Underwood, D.D., LL. D., for thiry one years a missionary of the Presbyterian board in Korea New York: Fleming H. Revell Co, 1918

[196] Boží posel, Následovník Krista, Přítel Koreje

[197] I, Sŏnjŏng. [Foreigners Who Loved Korea] Tracing Underwood’s legacy. In: Korea Herald [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20151026001140

po desetiletí žila rodina Underwoodů v roce 1974 vznikl *Underwood Memorial House*, který slouží jako muzeum.[198]

Velkou zásluhu na popularitě H. G. Underwooda v Koreji má také fakt, že jeho rodina se tu usadila a nadále se významně podílela na veřejném dění, jeho syn Horace H. se stal ředitelem tehdy ještě Yonhee College, jeho vnuk a jmenovec Horace G. sloužil v americkém námořnictvu v Korejské válce a jako překladatel se účastnil mírových dohod. Teprve až čtvrtá generace Underwoodových potomků opustila Koreu v roce 2004.

Underwoodův odkaz můžeme vidět i v oblasti duchovní a misijní, a to nejen v Koreji, ale i v zahraničí. Na počest Underwoodovi misijní činnosti pořádá od roku 2008 *New Brunswick Theological Seminary* ve spolupráci se *Sämunnan kjohö* každoroční *Underwood International Symposium,* jehož obsah je zaměřený na téma misie, její strategii a teologii.

Jeho misijní a autorské dílo je pak předmětem studia řady dnešních i někdejších koreanistů. V současné době se Underwoodem zabývá Th. D. Ok Sŏng-dŭk, docent oboru Korejské křesťanství na University of California, Los Angeles a Pak Hjŏng-u, M.D., Ph. D, který se momentálně zabývá studiem raného období působení protestantské misie v Koreji.

Underwood zemřel po delší nemoci 12. října 1916 v New Jersey, kde byl také pohřben v rodinné hrobce na Grove Church Cemetery. Roku 1999 byly jeho pozůstatky převezeny do Sŏulu na Janghwadžinöguginsŏngjosamjowon (Yanghwajin Foreign Missionary Cemetery), kde je pochován společně s dalšími významnými misionáři jako byli H. Hulbert, H. Appenzeller či D. Avison.

[198] A Walk into Yonsei History. Https://www.yonsei.ac.kr [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: https://www.yonsei.ac.kr/en_sc/yonsei_news.jsp?mode=view&article_no=167212&board_wrapper=%2Fen_sc%2Fyonsei_news.jsp&pager.offset=0&board_no=585

Závěr

Význam působení protestantské misie v Koreji je jistě neoddiskutovatelný. Do politicky nestálé země, kde krom těch nejbohatších vrstev žily statisíce lidí v chudobě, bez vzdělání a dalo by se říct bez naděje na lepší život přinesli misionáři světlo lepších zítřků. Jedním z těchto misionářů byl i H. G. Underwood.

Tato práce si vytyčila za cíl popis misijní činnosti H. G. Underwooda takovým způsobem, aby ho popsala v několikanásobném kontextu jako klíčovou postavu protestantské misie v Koreji.

Politika izolacionismu Koreje 19. století příliš nepřála pokusům západních mocností o navázání spolupráce. Po podepsání korejsko-americké smlouvy v roce 1882 se americké presbyteriánské a metodistické misii ale otevřela cesta k započetí jejich misijních aktivit. Šíření křesťanství sice nebylo v Koreji oficiálně povoleno, ale americké protestantské misie zde byly přesto vítané díky jejich přínosu v oblasti zdravotnictví a vzdělávání.

Horace Grant Underwood, který se od dětství toužil stát misionářem vystudoval teologický seminář s cílem vypravit se do Indie. Jeho pozornost se ale přesunula na Koreu, a proto se přihlásil u presbyteriánské misijní rady, kterou byl nakonec jmenovaný jako první ryze duchovní misionář pro Koreu. Tamější situace ale nebyla misionářům příliš nakloněná, umožnění jejich vstupu do země ale nakonec dosáhl Dr. Allen svým lékařským a diplomatickým uměním.

První Underwoodovou činností byla práce ve státní nemocnici, dále pracoval jako učitel. Při svém sirotčinci založil první školu presbyteriánské misie a během působení v Koreji se významně zasadil o modernizaci školství. Vrcholem jeho snahy pak bylo založení Chosen Christian College, předchůdkyni dnešní Yonsei University. Další jeho práce pak probíhala na poli evangelizačním. Pokřtil prvního konvertitu v Koreji a založil první presbyteriánský sbor Sämunnan kjohö v Sŏulu.

Inicioval založená překladatelských organizací *Korean Religious Tract Society* a *Permanent Executive Bible Commitee,* v nichž aktivně působil jako překladatel až do své smrti. Přeložil řadu náboženských textů do korejštiny a výrazným způsobem se podílel na překladu Bible.

Svým působením v domácím korejském tisku jako přispěvovatel, editor a zakladatel Underwood výrazným způsobem přispěl k zdomácnění periodik v Koreji. Periodika byla nástrojem šíření křesťanské osvěty, ale i prostředkem zveřejňování nových objevů v oblasti historie, lingvistiky a religionistiky. Výrazným způsobem přispěla k popularizaci korejské hláskové abecedy hangŭl.

Underwooda lze považovat za jednoho z průkopníků jazykového studia korejštiny. Cítil potřebu vytvořit učební pomůcky k výuce korejštiny pro nové misionáře. Vytvořil proto po dlouhá léta užívanou učebnici gramatiky *An Introduction To The Korean Spoken Language*. Zároveň také zkompiloval první korejsko-anglický a anglicko-korejský slovník.

Underwoodovo dílo „Call of Korea" se zabývá komplexním vylíčením Koreje z hlediska geografického, sociálního a religionistického. Ústředním tématem knihy je misie: její minulost, přítomnost, metody a formy práce. Autorovým záměrem bylo použití knihy jako nástroje propagace misijní práce v Koreji a zároveň jako studijního materiálu pro nové misionáře.

V průběhu svého aktivního zapojení v diskuzi o správném korejském termínu pro Boha Underwood studiem starých korejských mýtů a legend dospěl k názoru, že korejská původní víra byla monoteistická. Toto teorii dále rozvíjí ve svém díle „The Religions of Eastern Asia", kde se zabývá pěti východoasijskými náboženstvími z hlediska jejich konceptu boha/Boha. Ze studia těchto náboženství došel k názorů, že ani jedno z nich nedokáže naplnit náboženské potřeby člověka, a že křesťanství je nejvyšší formou náboženského teismu, ve které dojdou všechny náboženské systémy naplnění.

Horace Grant Underwood byl misionář s vizí křesťanské, vzdělané, moderní a nezávislé Koreje a celý svůj život zasvětil tomu, aby tuto vizi naplnil. Jeho neúnavná práce a široká škála aktivit ho do korejských dějin zapsala jako „Prvního misionáře". Dodnes je Korejci uznávaný za svůj výrazný podíl na rozvoji moderní korejské společnosti.

Tato práce představila osobnost Horace Granta Underwooda jako misionáře, evangelistu, kazatele, překladatele, editora, lingvistu, učitele a autora. Vytvořila tak ucelený obraz o jeho misijní činnosti a díle. Mnoho aspektů Underwoodova života však zůstal nedotčeno z ohledem na rozsah a téma práce. Bližší zkoumání by jistě zasluhoval

Underwoodův vliv na politické dění v Koreji a jeho vliv na snahu o demokratizaci v době japonské okupace.

Seznam použité literatury

Prameny

UNDERWOOD, Horace G. *A concise dictionary of the Korean language in two parts: Korean-English and English-Korean* [online]. Yokohama: Kelly and Walsh, 1890 [cit. 2019-06-25]. Dostupné z: databáze National Library of Korea

UNDERWOOD, Horace G. *An Introduction to the Korean Spoken Language* [online]. 2. Seoul: The Korean Religious Tract Society, 1914 [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: https://archive.org/details/introductiontoko00unde_0/page/n4

UNDERWOOD, Horace G. Call of Korea: Political, Social, Religious [online]. New York: Fleming H. Revell Co, 1908 [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: https://archive.org/details/callkoreapoliti00undegoog/page/n1

UNDERWOOD, Horace G. *The Religions of Eastern Asia* [online]. New York: The Macmillan company, 1910 [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: https://archive.org/details/religionseaster00undegoog/page/n245

UNDERWOOD, Horace H. A Partial Bibliography of Occidental Literature on Korea: From Early Times to 1930. In: Transactions of the Korea Branch of The Royal Asiatic Society: Volume XX.. Seoul: Y.M.C.A Press, 1931, s. 17-185.

UNDERWOOD, Lillias H. *Underwood of Korea: being an intimate record of the life and work of the Rev. H.G. Underwood, D.D., LL. D., for thiry one years a missionary of the Presbyterian board in Korea*[online]. New York: Fleming H. Revell Co, 1918 [cit. 2019-06-22]. Dostupné z: https://archive.org/stream/underwoodofkorea00unde/underwoodofkorea00unde_djvu.txt

Literatura

OAK, Sung-Deuk. *The making of Korean Christianity: Protestant encounters with Korean religions, 1876-1915*. Waco: Baylor University Press, [2013]. ISBN 978-1-60258-575-1.

PAIK, L. George. *The History of Protestant Missions in Korea 1832-1910*. [3. vyd.]. Sŏul: Yonsei University Press, 1980.

PAK, Hjŏng-u. *Ŏndŏudŭ nähan kwalljŏn čarjodžib, 1859-1885*. Sŏul-si: Yŏnse Tähakkjo Tähakčchulpchanmunhwawŏn, 2015. ISBN 987-89-6850-127-2.

UNDERWOOD, Horace H. *Modern education in Korea* [online]. New York: International press, 1926 [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=uc1.$b92215&view=2up&seq=6

Akademické práce

KRAMER, Derek J. *Kings Over an Empire of Hearts: Early Missionary. Discourse in Korea*. 2009. Diplomová práce. University of Toronto.

MATSUTANI, Motokazu. *Church over Nation: Christian Missionaries and Korean Christians in Colonial Korea*. 2012. Doctoral Dissertation. Harvard University.

Články a další online zdroje

A Walk into Yonsei History. *Https://www.yonsei.ac.kr* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: https://www.yonsei.ac.kr/en_sc/yonsei_news.jsp?mode=view&article_no=167212&board_wrapper=%2Fen_sc%2Fyonsei_news.jsp&pager.offset=0&board_no=585

ČCHÖ, Džegŏn. *Hanguk kidogjo čchosŏk noŭn Ŏndŏudŭ* [online]. In: . [cit. 2019-06-29]. Dostupné z: https://m.blog.naver.com/PostView.nhn?blogId=weddingbhc&logNo=220540141803&proxyReferer=https%3A%2F%2Fwww.google.cz%2F

I, Sŏnjŏng. [Foreigners Who Loved Korea] Tracing Underwood's legacy. In: *Korea Herald* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20151026001140

KIM, Bong-ki. Underwood Family Bids Farewell to Korea after 119 Years of Service. In: *The Chosunilbo*[online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: http://english.chosun.com/site/data/html_dir/2004/05/11/2004051161042.html

OAK, Sung Deuk. *Edinburgh 1910, Fulfillment Theory, and Missionaries in China and Korea* [online]. , 15 [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: http://koreanchristianity.cdh.ucla.edu/images/stories/fulfillment_theory_JAAT.pdf

OK, Sŏng-dŭk. *A Bibliography of Korean Christianity: Part III* [online]. , 60 [cit. 2019-06-26]. Dostupné z: http://koreanchristianity.cdh.ucla.edu/images/stories/A_bibliography_3.pdf

OK, Sŏng-dŭk. Ŏndŏudŭ sŏngsŏ Saŏp. *Korean Bible Society* [online]. [cit. 2019-06-25]. Dostupné z: http://kbs.bskorea.or.kr/bskorea/pr/bibkorea/bibkor_read.aspx?idx=383

PANG, Samuel Y. The Legacy of Horace Grant Underwood. *International Bulletin of Missionary Research*[online]. 2015, **39**(3), 150-153 [cit. 2019-06-24]. DOI: 10.1177/239693931503900309. ISSN 02726122. Dostupné z: databáze Ebscohost

ROGERS, Brice. Against the World: Horace G. Underwood's Conflictive Approach to Mission [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: https://www.academia.edu/8663514/Against_the_World_Horace_G._Underwoods_Conflictive_Approach_to_Mission

Underwood Center for Global Education. *Https://www.nbts.edu* [online]. [cit. 2019-06-30]. Dostupné z: https://www.nbts.edu/student-life/global-outreach/underwood-center-for-global-education/